

Programma Vitaal Platteland

Gemeente
West Maas en Waal

Gemeente
West
Maas en
Waal

land*iD*

Programma Vitaal Platteland
18 februari 2026

Inhoud

[illegible]

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit programma is een programma zoals bedoeld in artikel 3.5 Omgevingswet en geldt voor het buitengebied van gemeente West Maas en Waal.

De aanleiding hiervoor is de omgevingsvisie van de gemeenteraad. Deze visie bevat een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied. Daarnaast zijn de hoofdzaken van het te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving opgenomen. Daarmee geeft de gemeenteraad richting aan de opgaven, koers en ambities voor de gemeente.

Dit programma werkt het integrale beleid van de omgevingsvisie uit voor het buitengebied.

1.2 Inhoud/ karakter

Vrijwillig en gebiedsgericht programma

Het *programma Vitaal Platteland* is een vrijwillig en gebiedsgericht programma. Een vrijwillig programma bevat:

- Uitwerking van het beleid voor ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van de fysieke leefomgeving.
- Maatregelen om te voldoen aan vastgestelde omgevingswaarden.^[1]
- Maatregelen voor het bereiken van doelstellingen voor de fysieke leefomgeving.

Het programma is zelfbindend. Dit betekent dat het college van burgemeester en wethouders, dat het programma vaststelt, zichzelf daar zoveel mogelijk aan houdt. Het programma werkt daarmee als een beleidsregel in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB). Om discussies en interpretatiegeschillen te voorkomen, wordt in dit

programma expliciet aangegeven wat het college als beleidsregel hanteert.

Doel van dit programma

Het doel van dit programma is ervoor te zorgen dat het college van burgemeester en wethouders en andere partijen, ieder afzonderlijk of gezamenlijk, aan de slag gaan om de opgaven en ambities voor het buitengebied uit de omgevingsvisie uit te voeren.

Wat is het buitengebied?

Dit *programma Vitaal Platteland* richt zich op het buitengebied. Het buitengebied is het gebied buiten de dorpen en de recreatiegebieden.

^[1] In het tijdelijke omgevingsplan dat in werking trad per 1 januari 2024 zijn geen omgevingswaarden opgenomen. Bij het voorbereiden van het nieuwe omgevingsplan dat per 1 januari 2032 zal gaan gelden, wordt bekeken of er aanleiding is dat wel te doen. Omgevingswaarden zijn regels die de kwaliteit van de leefomgeving regelen.

1.3 Juridisch-politieke context

Relatie met de omgevingsvisie

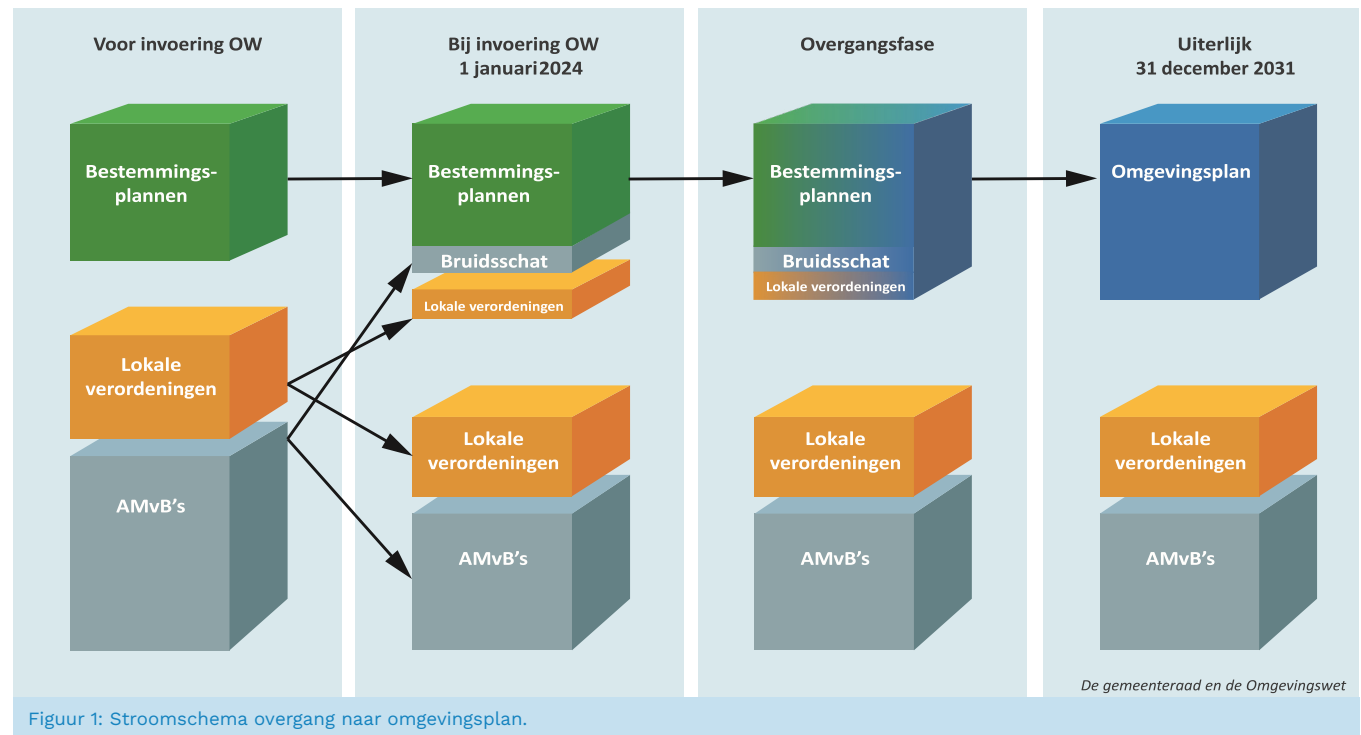
Het programma werkt het integrale beleid in hoofdzaken van de omgevingsvisie uit voor het buitengebied.

Relatie met het omgevingsplan

Dit programma vormt de verbindende schakel tussen de omgevingsvisie en de regels in het omgevingsplan voor het buitengebied. Momenteel geldt een tijdelijk omgevingsplan, waarin oude regelingen zijn opgenomen. Uiterlijk per 1 januari 2032 moet er een nieuw omgevingsplan zijn vastgesteld, waarin voor zover nodig de beleidsdoelen uit de omgevingsvisie van de gemeenteraad en de programma's van het college een juridische vertaling hebben gekregen.

Het nieuwe omgevingsplan bevat dan:

- Indien gewenst: omgevingswaarden, die alleen bindend zijn voor het gemeentebestuur;
- in ieder geval de functies die aan locaties worden toegekend, die bindend zijn voor iedereen, inclusief de overheid;
- en eventueel beoordelingsregels voor activiteiten die bindend zijn voor degenen die de activiteiten willen verrichten.

Daarmee bevat het toekomstige omgevingsplan alle gemeentelijke regels voor de fysieke leefomgeving.

Relatie met ander beleid

Gelijktijdig met de ontwikkeling van dit programma werkt de gemeente ook aan ander beleid aan en de uitvoering van beleid. Voorbeelden hiervan zijn het Actieplan internationale werknemers, het Biodiversiteitsplan, het Uitvoeringsprogramma klimaatbestendig West Maas en Waal en de visie (vrijtijds)economie. Zoveel mogelijk is dit programma afgestemd op de inhoud van die andere beleidsstukken

en omgekeerd. Zo sluit het beleid goed op elkaar aan. Sommige maatregelen die we in dit programma voorstellen, kunnen ook onder ander beleid worden opgepakt.

Bijstelling

Het kan zijn dat de totstandkoming van dit programma of de evaluatie ervan aanleiding geeft om de omgevingsvisie, het omgevingsplan of ander beleid te wijzigen. Dat wordt in dit programma dan als maatregelen vermeld.

1.4 Status

De gemeente heeft de ambitie om initiatieven en ontwikkelingen vanuit een integrale benadering tot stand te laten komen, met aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit en identiteit van het gebied. Hiervoor wil het college dit programma in de toekomst verder uitbreiden met kwaliteiten, beleidsregels en maatregelen voor ontwikkeling. Daardoor is dit programma een groeidocument met een dynamisch karakter. Het is met de vaststelling niet klaar, maar wordt – eventueel na evaluatie na een bepaalde termijn – steeds aangevuld en bijgesteld.

Tijdens het opstellen van dit programma hebben beleidsmedewerkers van verschillende thema's meegedacht. Daarnaast is er een participatieproces doorlopen met agrarische ondernemers en belangenvertegenwoordigers. Het programma werkt daarmee als een gebiedsplan, dat samen met stakeholders, zoals agrariërs, het waterschap, de provincie en de gemeente, wordt vormgegeven. Door later een uitwerking van de verschillende gebiedstypen op te nemen, kan onderzocht en bepaald worden waar deze stapelingen op welke manieren mogelijk zijn en onder welke voorwaarden. Het beschrijft welke deelgebieden in het buitengebied kansen

hebben voor landbouw, natuur, landschap, water en klimaatadaptatie in samenhang met elkaar.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden de leidende principes besproken. Dit geeft duidelijkheid over hoe het college wil sturen op het halen van de beleidsdoelen (sturingsfilosofie). We geven daarbij aan in hoeverre het college een actieve rol voor zichzelf weggelegd ziet en waar een meer faciliterende of afwachtende rol wordt gekozen.

In hoofdstuk 3 is een analyse opgenomen van het gebied. Hieraan zijn waardeoordelen gekoppeld, die aanduiden welke kwaliteiten we willen behouden en voor welke kwaliteiten ingezet wordt op verbetering. In hoofdstuk 4 zijn de beleidsdoelen opgenomen, die leidend waren en kader stellend voor het beleid dat in dit programma is opgenomen.

Hoofdstuk 5 bevat de beleidsuitwerking (gebiedsvisie) met de koppelkansen die gezien worden met ander gemeentelijk beleid.

Hoofdstuk 6 bevat de maatregelen om beleidsdoelen te realiseren. Er zijn verschillende typen maatregelen opgenomen, namelijk:

1. Publiekrechtelijke besluiten

2. Andere maatregelen dan publiekrechtelijke besluiten
3. Privaatrechtelijke besluiten
4. Feitelijke handelingen
5. Beschikbaar stellen van financiële middelen
6. Inzet van ambtenaren in het kader van samenwerking
7. Inzet van communicatie- en informatie-instrumenten en andere bijdragen aan kennisdeling en monitoring
8. Signaleren en agenderen van thema's en vraagstukken.

Per maatregel is beschreven hoe dit bijdraagt aan de ambities en welke rol het college hierbij kiest. Hoofdstuk 7 geeft een overzicht van de beleidsregels die we willen hanteren bij het toepassen van de eigen taken en bevoegdheden. Hoofdstuk 8 gaat over het evalueren van dit programma.

2. Leidende principes

2.1 Sturingsfilosofie

De Omgevingswet streeft een grote verandering na:^[2]

- Van:** de bescherming van de fysieke leefomgeving via een werende benadering van activiteiten.
- Naar:** een beleidscyclus, waarin:
- de continue zorg voor de kwaliteit van de leefomgeving centraal staat;
 - en ruimte bestaat voor ontwikkeling van activiteiten.

Gemeentebestuurders en ambtenaren hebben de verantwoordelijkheid om de ‘balans tussen beschermen en benutten’ te realiseren. De Omgevingswet gaat er daarbij vanuit dat niet alleen de overheid verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, maar dat dit ook geldt voor de samenleving (bedrijven en andere gebruikers).

Er zijn allerlei factoren bepalend voor de vraag of we zelf de beleidsdoelen kunnen realiseren. Het college heeft namelijk niet over alles zeggenschap.

[2] In de Memorie van Toelichting wordt dit zelfs ‘paradigmawisseling’ genoemd, die voor de verschillende overheden een cultuuromslag inhoudt.

Denk bijvoorbeeld aan de beschikbaarheid van voldoende capaciteit voor de uitvoering: in hoeverre er mensen beschikbaar zijn voor de uitvoering wordt mede bepaald door de huidige arbeidsmarkt. Of er financiële middelen zijn en hoeveel is aan de gemeenteraad om over te beslissen. Ook kunnen er eigendomsverhoudingen en andere rechten zijn die het actief oppakken van het realiseren van een beleidsdoel of maatregel kunnen bemoeilijken of zelfs belemmeren. Per maatregel kan dit verschillen. Daarom is in dit programma bij iedere maatregel opgenomen in hoeverre het college een actieve rol pakt en in hoeverre het college het realiseren van de doelen aan de samenleving overlaat. In het laatste geval gaat het dan om de vraag hoe we willen omgaan met initiatieven vanuit de samenleving. Ook hier zit een verandering vanuit de doelen van de Omgevingswet: initiatieven die bijdragen aan de beleidsdoelen moeten kunnen rekenen op een positieve beoordeling (van ‘nee tenzij’ naar ‘ja, mits’).

Per beleidsuitwerking is aangegeven welke sturingsfilosofie daarbij hoort: zelf uitvoeren, stimuleren, faciliteren of reguleren en daarmee ook of de rol van het college een (meer) actieve of (meer)

passieve rol inhoudt. Indien de omstandigheden of de politieke prioriteiten op een bepaald moment veranderen, bijvoorbeeld omdat er een nieuw college aantreedt na verkiezingen of omdat de gemeenteraad het budgetrecht anders inzet, kan op vrij eenvoudige wijze het programma worden aangepast door de nieuwe rol aan te duiden en in de maatregelen op te nemen hoe die nieuwe rol invulling krijgt. De sturingsfilosofie verbeelden we met een schuif waarop we aangeven waar we op inzetten, zie het voorbeeld hieronder.

2.2 Samenwerking met andere partijen

Bij de uitvoering van de maatregelen kan de gemeente samenwerken met andere partijen. Bij de maatregelen wordt beschreven welke samenwerking we voor ogen hebben. Daarnaast wordt concreet beschreven of de gemeente of de samenwerkende partij de trekker is van de uitvoering van de maatregel.

3. Analyse

3.1 Beschrijving bestaande situatie

Een gebied heeft ruimtelijke kenmerken. Denk aan gebouwen, infrastructuur, landschapskwaliteiten, monumenten, bodemkwaliteit, waterstromen, luchtkwaliteit et cetera. Daarnaast zijn er mensen in het gebied actief, al dan niet bedrijfsmatig. Ze wonen er, ze werken er, ze recreëren er. Belangrijk is om te weten wie de gebruikers zijn, wat hun kenmerken zijn (leeftijdsopbouw, gezondheid, inkomensverhouding) en met name ook wat hun (maatschappelijke) behoeften zijn. In dit programma wordt dit beschreven in de vorm van een ruimtelijke kaart en een sociale kaart. Samen bepalen de kenmerken wat de huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving is en welke maatschappelijke behoeften er zijn.

Ruimtelijke kaart

Aan de hand van onderstaande thema's lichtten we de ruimtelijke kenmerken van het buitengebied van West Maas en Waal toe.

Landschap | De rivieren zijn vormend voor het landschap en de natuur in de gemeente. Er is tussen de Maas en de Waal een rivierenlandschap ontstaan van uiterwaarden, oeverwallen en komgronden. Ieder van deze verschillende gebieden heeft zijn eigen kenmerkende ontstaansgeschiedenis, ontginning,

landschapselementen en specifieke natuurwaarden. West Maas en Waal is van oorsprong een sterk agrarische gemeente. Dit bepaalt ook het landschap. In de gemeente zijn allerlei agrarische bedrijven vertegenwoordigd, waarvan bijna 70% veeteeltbedrijven (inclusief toeleveranciers) betreft. Het merendeel van deze bedrijven bepaalt het landschap van de komgrond. De overige 30% van de landbouw bestaat uit akkerbouw en tuinbouw. Dat betekent dat in het landschap boomgaarden en kassen aanwezig zijn. Zij bevinden zich hoofdzakelijk op de oeverwal.

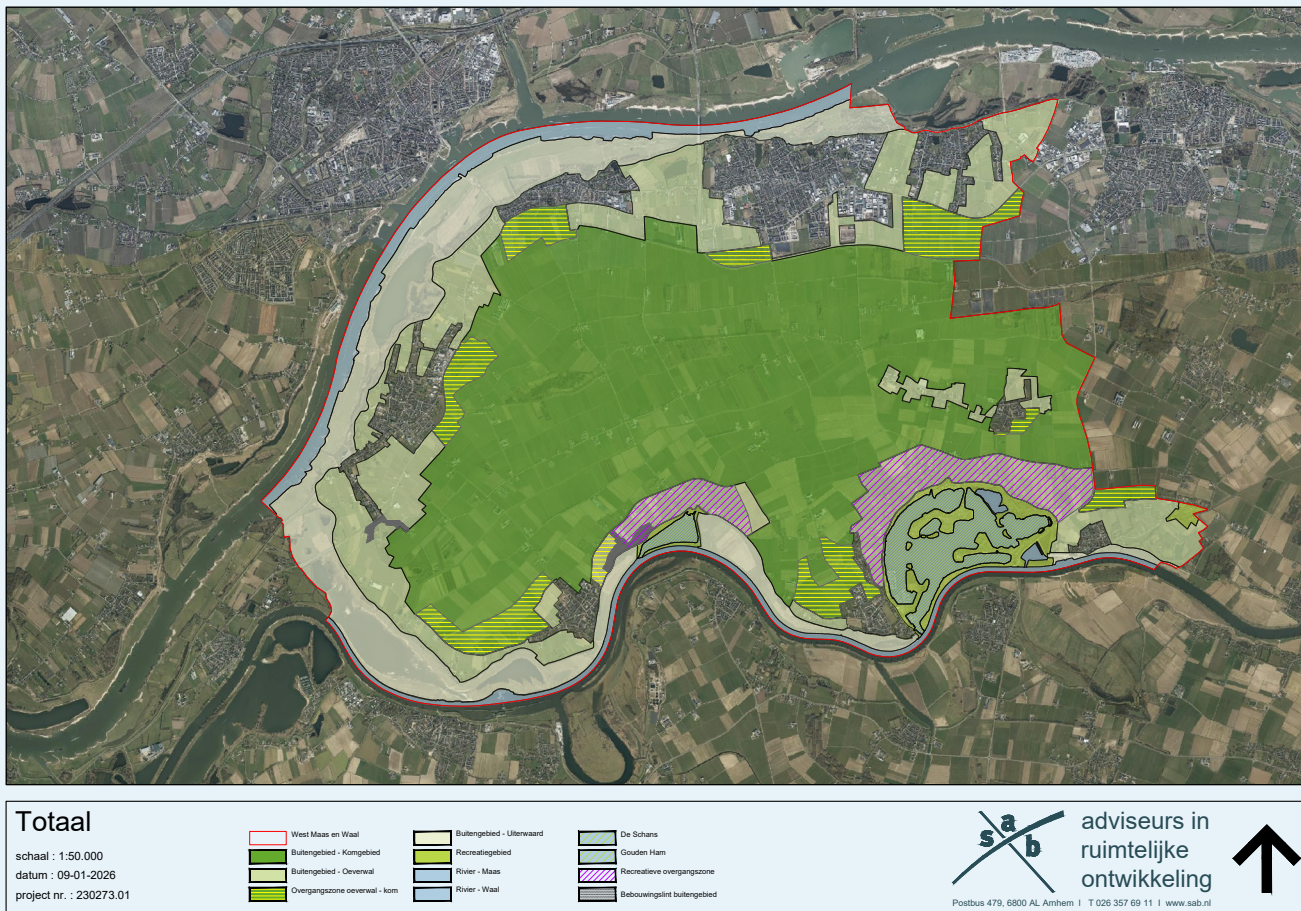
Het buitengebied is op te delen in de komgronden, de oeverwallen en de uiterwaarden. Tussen de dorpen op de oeverwallen en de aangrenzende komgronden zijn overgangszones aangewezen. Ditzelfde is ook gedaan rondom de recreatiegebieden. Met de kaart op de volgende pagina (figuur 2) geven we inzicht in de gebiedsindeling van het buitengebied.

Natuur | Het Groene Netwerk West Maas en Waal bestaat uit natuurgebieden en natuurverbindingen. De natuurgebieden zijn onderdeel van het GNN, zoals natuurgebied De Meren, en Natura 2000, zoals delen van de uiterwaarden. Natuurverbindingen zijn bijvoorbeeld bermen, water of bomenrijen. Vooral in

de uiterwaarden en in natuurgebied De Meren zijn op dit moment veel natuurwaarden aanwezig, met een relatief grote hoeveelheid rode-lijstsoorten. In het landbouwgebied zijn weinig rode-lijstsoorten aanwezig en liggen de grootste opgaven op het gebied van natuur en biodiversiteit. Dit komt onder andere doordat er aanzienlijke hoeveelheden landschapsstructuren zijn verdwenen, zoals sloten en laanstructuren, waardoor het landschap monotoner is geworden. Dit heeft negatieve gevolgen voor zowel de biodiversiteit als de beleving van het landschap.

Water | De gemeente West Maas en Waal ligt ingeklemd tussen de rivieren Maas en Waal. Via de Grote Wetering en het gemaal Quarles van Ufford watert de gemeente af op de Maas. Het systeem zorgt voor berging en afvoer bij neerslag, maar ook voor aanvoer in perioden van droogte.

Bebouwing | Door de afname van het aantal agrarische bedrijven zijn er voormalige agrarische bedrijfsgebouwen ontstaan die geen agrarische functie meer hebben. In sommige gevallen zijn deze verloederd.

Figuur 2: Gebiedsindeling van het buitengebied.

Erfgoed^[3] | Het buitengebied kent veel karakteristieke boerderijstraten, historische beplantingsstructuren en monumentale bebouwing. Stille getuigen van vroegere overstromingen en ingrepen voor waterbeheersing zijn de binnendijkse wielen en (restanten van) oude stoomgemalen en dijkhuisjes. Zij zijn karakteristiek voor het verhaal van een gemeente gelegen tussen Maas en Waal.

Infrastructuur | De bestaande infrastructuur leidt soms tot problemen. Bij veel verkeer worden er bermen stuk gereden met gevolgen voor de verkeersveiligheid. De (recreatieve) verkeersdruk neemt bovendien toe door de ontwikkeling van onder andere de recreatieve poorten en door de veranderende functies in het buitengebied.

De veren, maasveren en veer Wamel-Tiel, zijn van groot belang voor de leefbaarheid en bereikbaarheid in deze regio. Op dit moment zijn de veerdiensten in de gemeente van verschillende stichtingen en organisaties. Hierdoor loopt de communicatie naar gebruikers toe via verschillende kanalen.

[3] Erfgoed is een verzamelbegrip voor de sporen, gebouwen, patronen, beplanting, structuren en gebieden die de geschiedenis van de gemeente heeft achtergelaten in de leefomgeving.

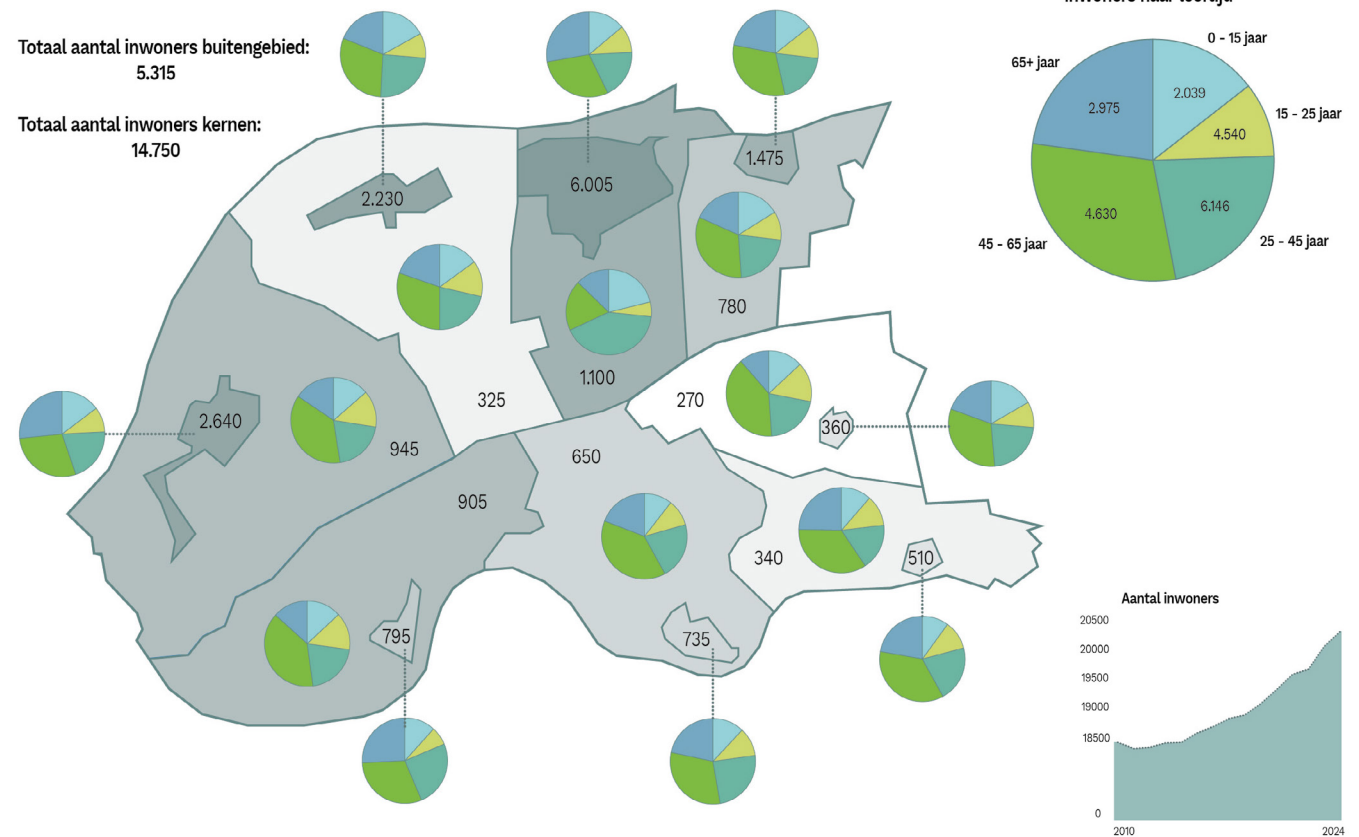
Sociale kaart

De sociale kaart gaat over de maatschappelijke behoeften van de mensen die in het buitengebied van West Maas en Waal verblijven. Hieronder lichten we deze verder toe aan de hand van de verschillende functies en activiteiten.

West Maas en Waal is van oorsprong een sterk agrarische gemeente. Het buitengebied wordt derhalve bewoond door bewoners en gebruikers met affiniteit met de agrarische sector. Steeds vaker ontplooiën zij nevenactiviteiten.

Daarnaast wonen er ook mensen die om andere redenen het buitengebied aantrekkelijk vinden, zoals voormalige agrariërs die ter plekke zijn blijven wonen, hobbyboeren en andere woonvormen.

Naast vaste bewoners in het buitengebied is er ook een groep tijdelijke bewoners, namelijk internationale werknemers. Dit zijn personen die niet woonachtig zijn in Nederland en die hier tijdelijk komen om te werken en verblijven. Zij hebben meestal (nog) niet de intentie om zich hier permanent te vestigen.

Figuur 3: Inwoners van West Maas en Waal in de kernen en in het buitengebied in 2023 (bron: CBS)

Tenslotte is recreatie een belangrijke economische motor voor West Maas en Waal, waarbij de recreatie aan de Maaszijde afgelopen decennia enorm is gegroeid. Het ruime aanbod aan overnachtingsmogelijkheden, musea en de diverse faciliteiten voor waterrecreatie zijn belangrijke trekkers in het gebied. Via het uitgebreide routenetwerk voor fietsers en wandelaars in de gemeente, de dijken langs

de Maas en struinroutes zijn de recreatiegebieden en publiekstrekkingen onderling en met de rest van de gemeente verbonden. Dit levert gebruikers van het buitengebied op, die hier tijdelijk en recreatief verblijven, waardoor zij andere maatschappelijke behoeften hebben dan de permanente of tijdelijke bewoners van het gebied. De inwoners van West Maas en Waal geven aan zich op dit moment weinig

3.2 Waardeoordeel

uitgenodigd te voelen om van de aanwezige recreatieve voorzieningen gebruik te maken. Er is behoefte aan een goede verdeling van de recreatie over de gemeente en de seizoenen. De diverse recreatieondernemingen, vooral rond de Gouden Ham, brengen veel bezoekers naar het gebied. In de hoogseizoenen kan dit (verkeers) overlast tot gevolg hebben.

De gemeente kent een redelijk gemêleerde leeftijdsopbouw, maar de groepen jongeren zijn in de minderheid ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen. De meeste mensen zijn woonachtig in de kernen op de oeverwal, de komgebieden zijn relatief dunbevolkt. De afgelopen decennia is de populatie van de gemeente gestaag gestegen. West Maas en Waal heeft een aantrekkingskracht op woningzoekenden vanuit verschillende omliggende (stedelijke) agglomeraties. Er is een afwisseling aan woonmilieus met veel groen, ruimte en een relatief betaalbare woningvoorraad ten opzichte van omliggende steden als Utrecht, Den Bosch, Ede en Nijmegen. Dat is een kwaliteit, maar zorgt ook voor een toenemende druk op de woningmarkt vanuit die gebieden. Er is behoefte aan meer woningen voor diverse doelgroepen, maar in het bijzonder voor jongeren en ouderen.

In dit hoofdstuk is de waardering opgenomen die we geven aan de kwaliteiten van de fysieke leefomgeving van het buitengebied. Dat heeft de vorm van waardeoordelen.

Een waardeoordeel beschrijft wat het college vindt van de bestaande kwaliteiten. Het 'waarderen' geeft antwoord op de vraag: wat moet er behouden blijven en wat moet verbeteren?

Het doel hiervan is een duidelijk vertrekpunt vast te leggen voor het beleid. Dit sluit aan bij artikel 1.3 van de Omgevingswet. Het is belangrijk om de kwaliteiten niet alleen te benoemen, maar ook te waarderen, omdat meningen hierover kunnen verschillen. Tenslotte is het voor de verbeterdoelen uit de Omgevingswet, de verdere beleidscyclus en het later kunnen evalueren op effecten van belang om vooraf helder te hebben wat de uitgangspositie is.

Kwaliteiten van de leefomgeving

Landschap | De unieke kwaliteiten van de kom, oeverwallen en uiterwaarden zijn waardevol. Die willen we behouden en versterken. Het landgebruik volgt op dit moment nog enigszins de natuurlijke condities en dat is een goede uitgangspositie voor de toekomst.

Landschap & Natuur | Onze leefomgeving, ook het buitengebied, is zeer kwetsbaar voor perioden van weersextremen, die steeds vaker voorkomen. We zien steeds vaker heviger en/of langdurige neerslag en kwelperioden voorkomen.

De komgronden liggen laag in het landschap en door de dikke kleilaag blijven deze langer nat. Langere perioden van droogte hebben als gevolg dat grote delen van het gebied niet van water worden voorzien. Dit is goed te zien op de kaart op de volgende pagina (figuur 4).

Droogte geeft verschillende problemen. De waterzekerheid komt onder druk te staan. Verder heeft het invloed op de stabiliteit en inrichting van (natuurvriendelijke) oevers en naastgelegen wegen.

Er is dus aandacht en verbetering nodig voor de volgende aspecten:

- Daar waar natte natuur aanwezig is moet worden voorkomen dat langdurige droogte leidt tot onherstelbare schade aan de natuurwaarden.
- Ook heeft droogte een groot negatief effect op de vitaliteit van de bodem; zowel in opbouw als in

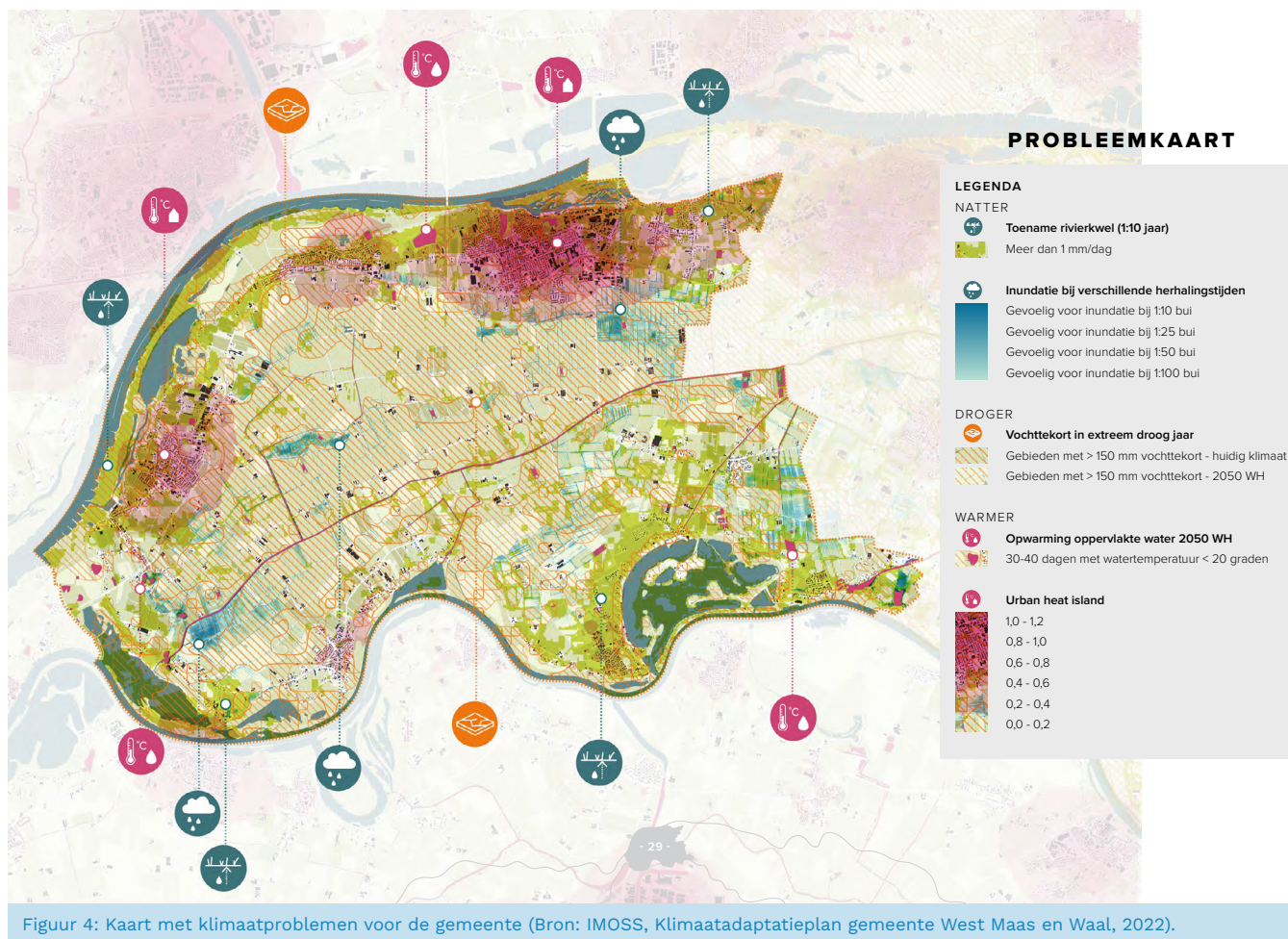
kwaliteit. Steeds meer verzilt ons grondwater. Op termijn is dat een probleem, terwijl het nu nog relatief onzichtbare gevolgen heeft. Van belang is om grotere gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen.

- Ook hitte levert steeds meer schade op aan ons buitengebied. Hoewel de kleigronden langer vocht vasthouden dan de zandgronden heeft ook de temperatuur en de zonintensiteit invloed op het gebied.

Het komgebied kent een zeer open, doch groen karakter. Bij (langdurige) perioden van extreme hitte, kan de zonintensiteit, hoge gevoelstemperaturen en het gebrek aan schaduw leiden tot overlast, schade en gezondheidsproblemen. De combinatie droogte en hitte heeft ook invloed op gewassen en graspercelen. Ook vee ondervindt hinder van hitte met een verminderde productie tot gevolg.

Voor meer biodiversiteit liggen de grootste verbeterkansen in het agrarisch gebied, door hier de ecologische verbindingen te versterken.

Erfgoed | Het ruilverkavelingsgebied in de kom is één van de wederopbouwgebieden van nationaal belang. Lange tijd was dit het grootste en meest ingrijpende ruilverkavelingsgebied. Het is van groot belang om dit te beschermen. Het erfgoed staat soms onder druk doordat historische beplantingsstructuren, zoals landschapselementen van voor de ruilverkaveling, door de jaren zijn verdwenen. Ook historische bebouwing staat onder druk doordat het in sommige gevallen een nieuwe bestemming krijgt.

Figuur 4: Kaart met klimaatproblemen voor de gemeente (Bron: IMOSS, Klimaatadaptatieplan gemeente West Maas en Waal, 2022).

Infrastructuur & mobiliteit | Zowel voor de verkeersveiligheid in het buitengebied als voor de overlast voor landbouwverkeer moet zorg worden gedragen. Een toename van (recreatief) verkeer op landbouwwegen en dijken kan tot overlast zorgen voor de agrarische bedrijfsvoering en een onveilig gevoel geven. Dit verdient aandacht en er is verbetering nodig.

De veerponten moeten in stand worden gehouden. Dit is van belang voor de inwoners, de ondernemers en de recreant. Hiermee wordt de leefbaarheid van het platteland gewaarborgd.

4. Beleidsdoelen

4.1 Doelen uit provinciaal beleid

De provincie heeft de 'Handreiking Plussenbeleid' opgesteld. De provincie stimuleert hiermee veehouderijen die duurzamer willen produceren door ze meer ontwikkelruimte te bieden. Of die ontwikkelruimte wordt geboden hangt af van de vraag welke 'maatschappelijke plussen' een initiatiefnemer kan bieden. De provincie voert dit beleid om verduurzaming van veehouderijen mogelijk te maken. Er is nog geen gemeentelijk plussenbeleid.

Het provinciale plussenbeleid speelt zodra een uitbreiding van een veehouderij aan de orde is, die niet wordt toegestaan in het tijdelijke omgevingsplan. Dat kan bijvoorbeeld gaan om het toestaan van een overschrijding van het bouwvlak, ander bebouwingspercentage, een andere bouwhoogte, het afwijken van een stikstofdepositieplafond of het afwijken van dieraantallen. Dit zijn allemaal vormen van uitbreiding van planologische mogelijkheden waarop het Plussenbeleid van toepassing is.

De invulling van de plussen kan per gemeente verschillen. De provincie geeft in deze handreiking een richting aan de gewenste invulling. Voor bedrijven die qua planologische mogelijkheden meer dan 500 m²

groeien, zijn één of meer 'maatschappelijke plussen' vereist. Het gaat daarbij om aanvullende maatregelen van ruimtelijke kwaliteit op het gebied van milieu, landschappelijke inpassing en/of fysieke maatregelen op het gebied van dierwelzijn. Met de actualisatie van de Kadernota (november 2024) zijn hier maatregelen ter bevordering van de sociale cohesie en leefomgeving aan toegevoegd. Deze 'maatschappelijke plussen' bestaan naast wettelijke eisen en andere voorwaarden zoals een goede landschappelijke inpassing op basis van provinciaal en gemeentelijk beleid.

De provincie vraagt aan gemeenten om deze voorwaarden in hun beleid voor de fysieke leefomgeving mee te nemen. De volgende punten zullen op gemeentelijk niveau moeten worden uitgewerkt:

- Wat is de gewenste werkwijze en dialoog voor de voorgenomen uitbreiding?;
- Welke inhoudelijk accenten zijn gewenst vanuit het lokale beleid, passend bij het gebied, zodat lokaal maatwerk mogelijk is in de geest van de Omgevingswet, Gelderse Omgevingsvisie en Omgevingsverordening;
- Wat is de ondergrens van de extra

duurzaamheidsmaatregelen (wat zijn 'plus-investeringen'?);

- Hoe worden de afspraken met de ondernemer gemaakt?

4.2 Doelen uit gemeentelijk beleid

In het buitengebied ontstaat meer diversiteit en ruimte voor groen en beleving. De landbouw krijgt nog altijd goed de ruimte, maar wel op een plek die past bij de aard van het agrarisch bedrijf en met meer incorporatie van natuur. In de verschillende deelgebieden uit zich dit op verschillende manieren. De oeverwal is 'hoog en droog' en biedt daarmee andere mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen dan de 'lage en natte' komgronden en uiterwaarden (p. 28, Omgevingsvisie West Maas en Waal - Groots in Kleinschalig, 2024).

Er zijn vier pijlers waar de Omgevingsvisie op inzet. Deze zijn verder uitgewerkt in ambities. Hieronder geven we per pijler de ambities uit de Omgevingsvisie die betrekking hebben op het buitengebied. Hierbij verwijzen we naar paginanummers in de Omgevingsvisie waar de bijbehorende ambities te vinden zijn.

1. Herkenbare, unieke gebieden

De gemeenteraad kiest voor een buitengebied met een nog beter herkenbare identiteit. Dat vraagt om versterken van de unieke kwaliteiten van de verschillende gebieden. Dit betekent weidse, natuurlijke uiterwaarden, een dynamische, afwisselende oeverwal en rust en ruimte in de open komgrond. Er is gekozen om via groene, recreatieve verbindingen te werken aan biodiversiteit en wateropvang. Aandacht is er voor de plekken waar de grenzen tussen oeverwal en kom zijn vervaagd. Hier wordt ingezet op goede overgangszones (p. 27).

De gemeenteraad kiest dus voor:

- Het juiste grondgebruik op de juiste plek in het buitengebied (p. 58);
- Het inzetten op een divers mozaïek van landbouw, recreatie, wonen en natuur op de oeverwal (p. 58).
- Het inzetten op een goed groenblauw dooraderd komgebied met agrarische activiteiten als hoofdfunctie (p. 58).
- Het in samenwerking met agrariërs herstellen van historische landschapsstructuren ten behoeve van de groenblauwe verbindingen in het buitengebied (p. 58)
- Het inzetten op de ontwikkeling van klimaatbuffers met wateropvang/berging in de overgangszone oeverwal-komgrond (p. 58)

2. Rustig en groen wonen in kleine dorpen

De gemeenteraad heeft gekozen voor rustig, ruim en groen wonen in kleine, klimaatadaptieve dorpen in een landelijke omgeving die op een passende manier kunnen groeien met een focus op wonen voor lokale jongeren en ouderen. De gemeenteraad zet in op levendige, sociale dorpen en buurtschappen die zoveel mogelijk hun eigen basisvoorzieningen behouden. Hiertoe ondersteunt de gemeente de sociale netwerken en daarmee de leefbaarheid in de dorpen (p. 27).

De gemeenteraad kiest dus voor:

- Woningbouw in het kader van het VAB-beleid onderbrengen in de dorpsuitbreidingen of in het mozaïek op de oeverwal in plaats van in de open kom met als belangrijkste functie agrarisch (p. 47).
- Goede huisvesting van internationale werknemers (p. 45).
- Het bij voorkeur ontwikkelen van zorginitiatieven voor ouderen, gehandicapten of andere zorggroepen in of rond de dorpskernen en nabij voorzieningen. Het realiseren van zorginitiatieven in het buitengebied (komgebied) ver van de voorzieningen is niet mogelijk (p. 41).

3. Agrarische sector als ruimtelijke drager

De gemeenteraad kiest voor een vitale lokale economie en behoud van de agrarische sector als ruimtelijke drager van de gemeente. Er is ruimte voor de juiste agrariër op de juiste plek. Dit betekent in principe fruitteelt en akkerbouw op de hogere, drogere oeverwal en veeteelt in de lagere komgrond. Hierbij wordt ondersteuning geboden aan agrariërs om natuurinclusiever te werken en nevenactiviteiten te ontplooien als aanvullend verdienmodel (p. 27).

De gemeenteraad kiest dus voor:

- Het faciliteren van de verbreding van verdienmodellen van agrariërs (p. 64).
- Het waar mogelijk ondersteunen van agrariërs in het overschakelen naar kringlooplandbouw/natuurinclusieve landbouw (p. 58).
- Hulp aan agrariërs bij het verduurzamen en vergroenen van hun bedrijf en de uitdagingen die daarmee gepaard gaan (p. 56).
- Het inzetten op facilitair grondbeleid. Op die manier wordt de behoefte van lokale agrariërs om te extensiveren of over te schakelen op natuurinclusief ondernemen ondersteund (p. 58)
- Activiteiten anders dan agrarische mogen aantoonbaar geen hinder opleveren voor de omliggende agrarische bedrijven (p. 64).

4. Evenwichtige recreatie

De gemeenteraad streeft naar een balans in recreatie, wat het versterken en ondersteunen van de grote recreatieve hotspots betekent, maar ook het zorgen voor betere spreiding over de gemeente. Zo profiteren de Waalzijde en het buitengebied meer van het toerisme en wordt de druk op de Maaszijde verlaagd. Hiervoor worden verschillende recreatieve 'poorten' ontwikkeld met ieder hun eigen karakter, kwaliteiten en aantrekkingskracht voor landelijk toerisme. Daarbij is er ook aandacht voor de uitloopgebieden van de dorpen: de recreatie dicht bij huis (p. 27).

De gemeenteraad kiest dus voor:

- Het ontwikkelen van recreatieve poorten aan de Waalzijde en bij samenkomst van Maas en Waal in het westen van de gemeente (p. 68).
- Het instand houden van de veerponten (p. 41).
- Het goed monitoren van de (recreatieve) verkeersstromen op bijvoorbeeld de dijken om eventuele overlast te beperken (p. 68).
- Het toestaan van kleinschalige verblijfsrecreatie in het buitengebied mits het geen hinder oplevert voor de agrarische ondernemers in het gebied (p. 68).
- Het beter spreiden van toerisme over de seizoenen door meer 'slecht weer' voorzieningen toe te voegen (p. 68).
- Het verbeteren en toevoegen van (recreatieve) fietsroutes tussen de Gouden Ham, de dorpen en het buitengebied (p. 68).

5. Beleidsuitwerking

5.1 Inleiding

Het college heeft de ambitie om initiatieven en ontwikkelingen vanuit een integrale benadering tot stand te laten komen. Hierbij worden alle onderdelen en kenmerken van het buitengebied samenhangend bekeken en niet afzonderlijk van elkaar. Het gaat daarbij om onderwerpen als milieu, water, natuur, duurzaamheid, gezondheid, cultuur, infrastructuur en identiteit/ruimtelijke kwaliteit, die in relatie tot elkaar worden afgewogen. Dat krijgt een plaats in de beleidsdoelen die het college nastreeft. Zij bepalen welke maatregelen het college kan en wil nemen en bieden inzicht aan de gemeenteraad voor het toedelen van de gewenste functies aan locaties en het regelen van de activiteiten in het buitengebied.

Het doel van de integrale benadering is om tot een beter evenwicht tussen al die onderwerpen te komen, wat bijdraagt aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving, zoals bedoeld in artikel 1.3 Omgevingswet.

Bij deze benadering wordt in eerste instantie gezocht naar het zoveel mogelijk koppelen van kansen. Bijvoorbeeld het verbeteren van natuurwaarden aan de uitvoering en vormgeving van fietspaden en

dijken, die nodig is vanwege het verbeteren van de verkeersveiligheid. Soms is het niet mogelijk om alle ambities te halen of blijken bepaalde ambities niet of nog niet uitvoerbaar te zijn. De integrale benadering onderbouwt dan de keuze, die nodig is.

5.2 Klimaatadaptatie West Maas en Waal

Het klimaat en daarmee de weersomstandigheden veranderen. Het sterk wisselende karakter in extremen leidt tot diverse problemen, zoals beschreven in paragraaf 3.1. Dit vraagt om een robuust en adaptief watersysteem. Klimaatadaptatie is een verzameling van ingrepen met als doel onze leefomgeving klimaatbestendig te maken, waarbij we ernaar streven de negatieve gevolgen door hevige neerslag, droogte en hitte te verminderen.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor klimaatadaptatie:

In het buitengebied van West Maas en Waal vergroten we het aanpassingsvermogen (adaptatiecapaciteit) van de ruimtelijke omgeving aan een veranderend klimaat (definitie uit Klimaatadaptatieplan gemeente West Maas en Waal, IMOSS, 2022). Dit beleid is verder uitgewerkt in het thematisch programma Klimaatbestendig West Maas en Waal. Hierin is gekozen om in te zetten op besparen - vasthouden - bergen – afvoeren van water. We verbruiken zo min mogelijk water. Het water dat we hebben, proberen we zo veel mogelijk te hergebruiken. We stimuleren anderen om hetzelfde te doen. We proberen het water zo veel mogelijk vast te houden waar het valt. Dit kan

bijvoorbeeld door structuurwijzigingen om water vast te houden of door te werken aan bodemstructuur om de doorlatendheid te verhogen. Het waterbergend vermogen van watergangen kan vergroot worden door verbreding of door het toevoegen van natuurlijke oevers. Dat laatste heeft ook een meerwaarde voor biodiversiteit. Dat betekent ook dat particulieren het regenwater op hun terrein moeten bergen, tenzij dat echt niet kan. Wij zorgen ervoor dat het water op een plek komt waar het geen schade oplevert. Overlast proberen we te minimaliseren, door ruimte te maken waar water de bodem in kan trekken. Zo zorgen we er ook voor dat het water bijdraagt in de bestrijding van droogte. De ruimte voor klimaatadaptatie in West Maas en Waal is heel beperkt en staat ook onder druk van andere maatschappelijke opgaven. In het Uitvoeringsprogramma Klimaatbestendig West Maas en Waal is dit beschreven. Daarin is onderscheid gemaakt in 'huisregels' (werkwijzen die het college zoveel mogelijk altijd wil nakomen) en 'kansenpakkers' (werkwijzen die extra voordeel opleveren). Vanuit dit beleid en de waargenomen trends wil het college voor het buitengebied inzetten op het volgende beleid voor klimaatadaptatie:

- Klimaatproblematiek mag niet worden afgewenteld

op andere gebieden.

- Bij herinrichtingen, reconstructies en/of (ruimtelijke) ontwikkelingen is een robuust watersysteem leidend.
- Bij versterkingen van de groenstructuur vooral inheemse planten gebruiken ten gunste van de biodiversiteit. Daarbij richten op de zogeheten groenblauwe dooradering.
- Klimaataanpak primair richten op behoud van het komgebied (landschappelijk, economisch, recreatief) en waar mogelijk het gebied versterken in samenwerking met gebiedspartijen.

'Kansenpakkers' zijn:

- Bij (her)inrichtingen, reconstructies en/of (ruimtelijke) ontwikkelingen worden kansen voor meer niet-agrarisch groen en biodiversiteit onderzocht.
- Bij elke herinrichting van de openbare ruimte stimuleert het college inwoners om een bijdrage te leveren aan afkoppelen en bergen van regenwater.

Voor een meer uitgebreide beschrijving van dit beleid wordt verwezen naar het (thematisch) uitvoeringsprogramma Klimaatbestendig West Maas en Waal.

Sturingsfilosofie

We maken zoveel mogelijk gebruik van gemeentelijke eigendommen om zelf klimaatadaptieve maatregelen uit te voeren, maar in het buitengebied is maar weinig gemeentelijk eigendom. Daar waar particulieren bereid zijn een bijdrage te leveren, nemen wij deze kansen graag aan en zet de gemeente zich in om agrariërs waar mogelijk te ondersteunen. Daarnaast zullen maatregelen door het waterschap en de provincie worden uitgevoerd. Regionaal is er een werkgroep waarin gemeente, waterschap en provincie samenwerken. De provincie Gelderland is trekker van deze werkgroep.

5.3 Agrarische activiteiten

De afgelopen 20 jaar is het aantal landbouwbedrijven geleidelijk afgenomen. Hierbij zien we dat bijna alle typen bedrijven zijn afgenomen, behalve geitenhouderijen. Er is vooral een grote afname van melkveehouders. Dit heeft niet geleid tot een even grote afname van het aantal dieren. Het aantal runderen is wel afgenomen, waarbij de grootste afname zit in het aantal melkvee. Het aantal varkens is sterk toegenomen. Daarnaast zien we dat in de omliggende gemeenten de laanbomenteelt en pot- en containerteelt toeneemt. Dit zou ook in West Maas en Waal kunnen. De grootste zorg bij agrariërs is het verlies van landbouwgrond aan andere ruimtevragers of dat er beperkingen bij komen voor het agrarisch gebruik door andere activiteiten in het buitengebied.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor agrarische activiteiten:

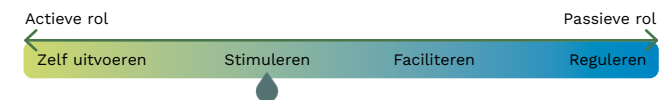
We versterken het onderscheid tussen het komgebied, de oeverwal en de uiterwaarden. Het komgebied behoudt zijn focus op grondgebonden agrarisch gebruik. Hier is ook ruimte voor intensieve landbouwbedrijven, maar enkel op de plekken die hiervoor zijn aangewezen en niet op nieuwe plekken. Op de oeverwal is een kleinschalig landschap met een mix van functies en activiteiten voorzien, zoals

agrarisch gebruik, wonen en recreatie. De uiterwaarden behouden de focus op riviernatuur. Andere functies, zoals landbouw en extensieve recreatie, zijn hier ook mogelijk wanneer ze samen opgaan met de natuur.

Verplaatsen intensieve landbouwbedrijven | Vanwege de milieugevoeligheid van wonen en recreatie willen we op de oeverwal en rondom de dorpen intensieve landbouwbedrijven afbouwen. We zullen de intensieve landbouwbedrijven op deze locaties stimuleren om vrijwillig te verplaatsen. Doordat er maar een beperkt aantal plekken is in het komgebied, kan er pas verplaatst worden wanneer er een intensief landbouwbedrijf in de kom stopt. Wanneer dit gebeurt, neemt de gemeente een actieve rol in en gaat het gesprek aan met intensieve bedrijven op de oeverwal en in de overgangszone om te onderzoeken hoe ze te laten verplaatsen. Hierbij kan ook financiële ondersteuning nodig zijn. Hiervoor moet nog financiering worden geregeld. Daarnaast zou het plussenbeleid hierbij een mogelijkheid kunnen bieden, waarbij de sloop van de agrarische bebouwing op de oeverwal als plusinvestering geldt en de ondernemer een groeimogelijkheid aangeboden krijgt in het komgebied.

Sturingsfilosofie

De gemeente neemt een stimulerende rol op zich.

Toegestane hoofd- en nevenactiviteiten in het buitengebied |

Nevenactiviteiten onderscheiden zich van hoofdactiviteiten doordat ze naast de agrarische hoofdactiviteit plaatsvinden en ondergeschikt zijn aan deze hoofdactiviteit. Hiervoor gelden beperkingen in vloeroppervlak. Daarnaast mag de nevenactiviteit geen aanzienlijke verkeersaantrekkende werking hebben. Het beleid voor toegestane hoofd- en nevenactiviteiten onderscheidt verschillende gebieden.

In het komgebied ligt de nadruk op het agrarisch gebruik. Laanbomenteelt en pot- en containerteelt is hier vanwege de openheid niet toegestaan. Andere hoofd- en nevenactiviteiten zijn alleen gewenst als ze dit ondersteunen of als het bedrijven zijn die ook zijn gebonden aan het buitengebied. Toegestane hoofdactiviteiten zijn bijvoorbeeld loonbedrijven, kaasmakerijen en maneges. Voorbeelden van activiteiten die alleen zijn toegestaan als nevenactiviteiten zijn een B&B, een zorgboerderij en

huisvesting voor internationale werknemers. Hiermee kiezen we ervoor om in het komgebied minder recreatieve hoofdactiviteiten toe te staan ten opzichte van beleid uit het verleden.

Op de oeverwal ligt de nadruk op een mix van activiteiten. Hier zijn agrarische activiteiten, kleinschalige recreatieve activiteiten, zorgbedrijven en dagopvang met een agrarisch karakter en huisvesting van internationale werknemers als hoofdactiviteit en nevenactiviteit toegestaan. De gemeente kiest ervoor om laanbomenteelt op de oeverwallen niet toe te staan, vanwege het risico op aantasting van het karakteristieke afwisselende landschap door de grootschaligheid en intensiteit van de teelt. Het komgebied rondom de dorpen is aangewezen als overgangsgebied van de kom naar de oeverwal. Hier gelden dezelfde regels als voor de oeverwal. Hiermee kiezen we ervoor om op de oeverwal en de overgangsgebieden hiernaartoe meer recreatieve hoofdactiviteiten toe te staan ten opzichte van het beleid uit het verleden.

Het beleid onderscheidt verder een recreatieve overgangszone en het GNN en ecologische verbindingzone. In de recreatieve overgangszone zijn nog meer recreatieve hoofdactiviteiten

mogelijk. In de GNN en ecologische verbindingzone worden beperkingen voor recreatie gesteld om de natuurwaarden te beschermen.

Sturingsfilosofie

Met de aanpassingen van het nevenbeleid worden nevenactiviteiten per zone beter gereguleerd. Door meer helderheid te bieden in de mogelijkheden worden nevenactiviteiten gefaciliteerd.

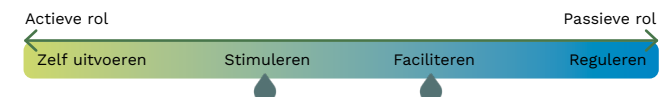
Plussenbeleid | Agrarische bedrijven mogen een bouwvlak tot 1,5 ha grootte hebben. De gemeente kiest ervoor om agrarische bedrijven een groeimogelijkheid tot 2,5 ha te geven, waarvan maximaal 70% mag worden bebouwd, wanneer de ondernemer gebruik maakt van het plussenbeleid. Voorwaarden hierbij zijn dat de uitbreiding zorgvuldig landschappelijk wordt ingepast, de omgeving niet onevenredig wordt geschaad en dat er geen toename is van dierenaantallen. Daarnaast investeert de ondernemer in een bovenwettelijke plusmaatregel. De ondernemer kan kiezen uit deze plussen: milieu, dierenwelzijn, ruimtelijke kwaliteit, sociale binding, veiligheid of een extra bijdrage aan het gebied. Daarbij kiest de gemeente ervoor om het

accent van de plusmaatregelen te leggen op ruimtelijke kwaliteit, door dit financieel aantrekkelijker te maken. Bij ruimtelijke kwaliteit gaat het om maatregelen die bijdragen aan een goede omgevingskwaliteit of ecologische verbindingzones. Verder is participatie met de omgeving verplicht wanneer gebruik wordt gemaakt van het plussenbeleid.

Groei van het bedrijf in andere vormen, zoals toename van dierenaantallen, is niet toegestaan, tenzij er bijzondere omstandigheden zijn die het toelaten van meer dieren toch rechtvaardigen. Die bijzondere omstandigheden zijn dan gelegen in een fundamentele of cruciale verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving, die op voorhand aan te tonen is. Daarmee is er dus een zware motiveringsplicht vanuit de te bereiken kwaliteitsverbetering om ondanks 'nee-beleid' toch positief te besluiten.

Sturingsfilosofie

Met deze voorstellen faciliteert de gemeente de wens om te kunnen groeien. Daarnaast stimuleert de gemeente gewenste ontwikkelingen in het buitengebied.

5.4 Leegstand van gebouwen

Leegstaande vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing (VAB) is gevoelig voor verloedering en illegale of verdachte activiteiten. Met name bij grotere schuren is hergebruik of sloop complex. Dit komt doordat niet alles mag in het buitengebied en doordat onderhoud van panden of sloop duur is. Om het buitengebied mooi te houden is het van belang dat verloedering wordt tegengegaan. De gemeente heeft te weinig capaciteit en mankracht om hierop te handhaven. Het mogelijk maken van passende andere activiteiten in de leegstaande schuren, of het versoepelen van de sloop is dus erg belangrijk om leegstand tegen te gaan.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor leegstand van gebouwen:

Met het VAB-beleid wil de gemeente mogelijkheden bieden aan eigenaren van vrijgekomen agrarische bebouwing (VAB), waarbij bedrijfsbebouwing mag worden omgezet naar een woonfunctie door transformatie of door sloop en vervangende nieuwbouw. Tot 1000 m² gesloopte bebouwing is alleen uitbreiding van de bestaande woning mogelijk. Boven 1000 m² sloop is nieuwbouw van één tot drie woningen toegestaan, afhankelijk van het oppervlak van de bedrijfsbebouwing dat gesloopt wordt. Oppervlakten

van meerdere eigenaren mag bij elkaar worden opgeteld (salderen) om zo het te slopen oppervlak uit te breiden. De gedachte achter het VAB-beleid is dat op deze manier voldoende financiële middelen worden gegenereerd zodat de vrijkomende agrarische bebouwing kan worden gesloopt. Hiermee is het beleid ten opzichte van het verleden verruimd, voorheen mocht er maximaal één compensatiewoning worden gebouwd.

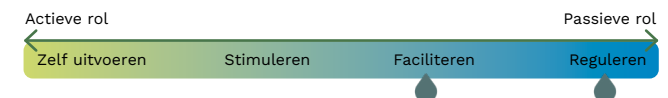
Naast functieverandering naar wonen kan de vrijkomende agrarische bebouwing ook omgezet worden naar een andere niet-agrarische functie, bijvoorbeeld extensieve verblijfsrecreatie of opslag. Hierbij geldt beleid over hoofd- en nevenactiviteiten. Hierbij geldt een sloopverplichting voor de overtollige bedrijfsgebouwen die geen nieuwe functie krijgen.

Vanwege de focus op agrarisch gebruik zet de gemeente in het komgebied in op sloop van leegstaande bebouwing, maar herbouw van compensatiewoningen op de oeverwal of de overgangszone. Woningbouw in het komgebied is niet mogelijk omdat het kan zorgen voor beperkingen voor agrarisch gebruik in de directe omgeving en het

meer verkeer oplevert. De eigenaar van de te slopen gebouwen mag zelf de compensatiewoningen bouwen op een locatie op de oeverwal of met een voucher de bouwrechten aan een andere partij doorverkopen. Hiermee is het beleid aangepast ten opzichte van het verleden, toen mochten in het komgebied wel nieuwe woningen worden ontwikkeld.

Sturingsfilosofie

Met deze voorstellen faciliteert de gemeente ondernemers met vrijkomende agrarische bebouwing om hier een nieuwe functie voor te vinden of te slopen. Ook reguleert de gemeente dat er geen nieuwe woningen worden toegevoegd in de kom.

5.5 Natuur, landschap en biodiversiteit

West Maas en Waal is een groene agrarische gemeente. Als gemeente houden we in ons werk al rekening met de biodiversiteit. We hebben de afgelopen jaren diverse projecten uitgevoerd om de biodiversiteit te verbeteren. De grootste opgave voor biodiversiteit, zoals ook benoemd in hoofdstuk 3, is het versterken van de ecologische verbindingen in het landbouwgebied.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor natuur, landschap en biodiversiteit in het buitengebied:

West Maas en Waal wil zich de komende jaren samen met inwoners en organisaties inzetten voor het verbeteren van biodiversiteit. Dit is vastgelegd in het biodiversiteitsplan (vastgesteld 10 oktober 2024).

Daarbij wordt beoogd:

- Te zorgen voor meer ruimte waar (wilde) planten en dieren kunnen leven;
- Te zorgen dat de kwaliteit van die plekken beter wordt, zodat ze geschikt worden voor meerdere soorten planten en dieren;
- Te zorgen dat al deze plekken zo goed mogelijk met elkaar verbonden zijn, zodat planten en dieren er ook kunnen komen en er tussen populaties voldoende genetische uitwisseling is.

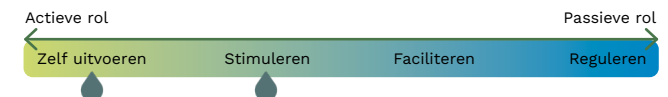
Voor het buitengebied willen we veel winst voor biodiversiteit behalen, door groenblauwe verbindingen te ontwikkelen passend binnen het omliggende agrarisch gebruik en waar mogelijk in combinatie met recreatie. Dat betekent dat er verspreid door het landschap lijnvormige landschapselementen liggen, zoals hagen, bomen, natuurlijke oevers en bloemrijke bermen en bloem- en kruidenrijke randen langs percelen. Dit gecombineerd met losse elementen als poelen, kleine bosjes en dergelijke. Dit soort elementen leveren schuilmogelijkheden, mogelijkheden om langs te trekken en leefgebied voor planten en dieren. De kwaliteit van het agrarische gebied voor biodiversiteit wordt hiermee in zijn geheel verbeterd. Deze kwaliteit wordt nog verder verbeterd met gerichte kleine voorzieningen, zoals nestkasten voor steenuil of voor andere vogels zoals de torenvalk. We leggen hierbij de nadruk op het ontwikkelen van noord-zuidverbindingen. Hierbij beginnen we met het versterken van één noord-zuidverbinding als pilot. Het doel van deze pilot is enerzijds om te laten zien hoe de ambities in een concreet gebied gestapeld kunnen worden zodat ze elkaar versterken en er een aantrekkelijk landschap wordt gecreëerd. Als stakeholders zien hoe dit uitpakt, kunnen ze eerder bereid zijn om mee te doen aan een volgend onderdeel van het gebiedsplan. Anderzijds is

het doel om te testen hoe verschillende stakeholders met behulp van verschillende middelen (subsidies provincie en waterschap, plussenbeleid, grondruil etc.) tot een gezamenlijk plan kunnen komen. Zie hiervoor hoofdstuk 6 Maatregelen. Vrijwillige deelname van agrariërs is het uitgangspunt. Zij worden gestimuleerd via het plussenbeleid en subsidies. Voor de gemeente zien we hier een regierol, met samenwerking met het gebied en betrokken partners vanaf de start.

Andere maatregelen om aan de doelen te werken liggen op eigen grondeigendom. Hierbij gaat het onder andere om het toepassen van ecologisch bermbeheer. Dit is ook in hoofdstuk 6 Maatregelen terug te vinden. Zie ook het biodiversiteitsplan van de gemeente.

Sturingsfilosofie

De gemeente voert zoveel mogelijk van de maatregelen zelf uit, op eigen grondgebied. Daarnaast stimuleert de gemeente andere grondeigenaren in het buitengebied om groenblauwe verbindingen verder te versterken.

5.6 Wonen in het buitengebied

West Maas en Waal heeft vanwege de centrale ligging en het diverse woonaanbod een grote aantrekkingskracht op de omgeving. Er is in de gemeente behoefte aan voldoende passende en betaalbare woonvormen. De huidige inwoners hebben behoefte aan met name meer woningen voor starters en ouderen. Er zijn ook woningzoekenden uit andere gemeenten. Agrariërs hebben de wens om het buitengebied zoveel mogelijk te sparen. Een van de actuele vraagstukken in het buitengebied is huisvesting van internationale werknemers, die vooral werkzaam zijn in de fruitteelt en dan met name in het plukseizoen.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor wonen in het buitengebied:

De gemeente maakt onderscheid tussen mogelijkheden voor wonen op de oeverwal en mogelijkheden in het komgebied. Op de oeverwal zetten we in op een mix van functies, waarvan wonen er één is. Hier mag in de toekomst meer gewoond worden. In het komgebied zien we juist het agrarische gebruik als belangrijkste functie, waardoor we hier de mogelijkheden voor wonen willen beperken.

Tijdelijke huisvesting internationale werknemers

Er is beleid ontwikkeld vanuit het 'Actieplan internationale werknemers' en uitgewerkt in dit programma. Het nieuwe beleid moet goede, veilige en tijdelijke huisvesting voor internationale werknemers mogelijk maken. De gemeente staat drie varianten toe voor huisvestingsmogelijkheden voor internationale werknemers (IW's) die aansluiten bij de praktijkbehoefte van agrariërs:

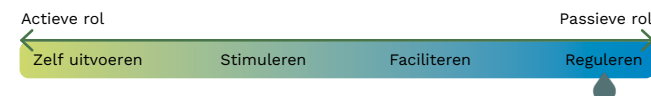
- Variant 1: een ondernemer kan op eigen terrein seizoensgebonden huisvesting voor de eigen IW's realiseren. Dit is toegestaan tot 50 werknemers.
- Variant 2: een ondernemer kan op eigen terrein huisvesting voor IW's werkzaam bij andere bedrijven realiseren. Dit is toegestaan tot 50 werknemers, inclusief eigen werknemers. Hier geldt beleid voor nevenactiviteiten in het buitengebied en dus ook een begrenzing tot 350 m² voor huisvestingsmogelijkheden als nevenactiviteit.
- Variant 3: een ondernemer stopt met het huidige agrarische bedrijf en wil het vastgoed transformeren tot huisvesting van internationale werknemers voor andere ondernemers. Dit valt ook onder het beleid van toegestane hoofd- en nevenactiviteiten

in het buitengebied. Als hoofdactiviteit is dit alleen toegestaan op de oeverwal en heeft een maximum tot 100 werknemers, waarbij 24/7 een beheerder aanwezig is.

Voor de varianten 1 en 2 geldt dat uitbreiding van het bouwvlak mogelijk is binnen het plussenbeleid. Deze varianten zijn vastgelegd in de beleidsregels in hoofdstuk 7. Voor de varianten 2 en 3 geldt de 80-10-10 regel: - 80% is voor de lokaal werkende IW'ers; - 10% is voor regionale opvang; - 10% is voor bovenregionale opvang. Landschappelijke inpassing is in alle gevallen verplicht. Werkgevers die huisvesting aan IW's aanbieden zijn in het bezit van een certificaat SNF of een certificaat AKF, of gelijkwaardig. Werkgevers houden toezicht op het naleven van de bij het certificaat behorende afspraken en verplichtingen.

Sturingsfilosofie

Met de aanpassingen van het beleid wordt de huisvesting van internationale werknemers beter gereguleerd.

5.7 Recreatie in het buitengebied

Recreatie concentreert zich met name aan de Maaszijde. De Gouden Ham en De Schans zijn twee grote recreatiegebieden, gelegen in het buitendijkse gebied aan de Maas. Dit zijn economisch waardevolle gebieden, maar ze zorgen ook voor extra druk op het buitengebied, bijvoorbeeld in de vorm van extra verkeersdrukke.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor recreatie in het buitengebied:

De gemeente zoekt een balans tussen de recreatiebehoefte en de impact op de inwoners van de gemeente. De gemeente wil daarom dat de inwoner beter mee kan profiteren van de aanwezige voorzieningen. Intensieve recreatie blijft geconcentreerd in de Gouden Ham en De Schans, maar we willen een positieve wisselwerking tussen deze gebieden en de rest van het buitengebied.

Recreatieve poorten | Met de ontwikkeling van verschillende recreatieve ‘poorten’, met ieder hun eigen karakter, kwaliteiten en aantrekkingskracht, wordt recreatie beter verdeeld over de gemeente en de seizoenen en kan de inwoner mee profiteren van de aanwezige voorzieningen. De gemeente gaat

onderzoeken hoe in samenwerking met bewoners, agrariërs en lokale organisaties in het zoekgebied mogelijkheden en kansen benut kunnen worden voor de ontwikkeling van de recreatieve poorten.

Sturingsfilosofie

Door het te onderzoeken, kan de gemeente een stimulerende rol op zich nemen.

Recreatieve overgangszones | Dit betekent onder andere het inzetten op recreatie in het buitengebied. Rondom de recreatiegebieden wijzen we recreatieve overgangszones aan. Deze overgangsgebieden zijn hoofdzakelijk agrarisch, maar geven ook ruimte aan recreatie, zoals B&B's en streekwinkels. Dit kunnen hoofdactiviteiten zijn, maar ook nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven. Dit is terug te vinden in het beleid voor hoofd- en nevenactiviteiten. Hiermee is het beleid in de overgangszone met het recreatiegebied aangepast ten opzichte van het verleden, doordat er meer mogelijk is voor recreatie.

Sturingsfilosofie

De gemeente maakt ontwikkeling van extensieve recreatie mogelijk in regelgeving en beleid en is daarmee faciliterend.

Recreatieve ontsluiting | Daarnaast zet de gemeente in op een betere recreatieve ontsluiting van het buitengebied door het toevoegen van (recreatieve) fietsroutes en het verbeteren van wandelverbindingen van het buitengebied. Er moet nog onderzocht worden waar deze verbindingen komen en of deze gecombineerd kunnen worden met de groenblauwe noord-zuidverbindingen. Daarnaast zal de gemeente verkeersstromen in het buitengebied gaan monitoren, zodat beter inzicht is in de verkeersstromen, de benodigde capaciteit en veiligheid van de wegen.

Sturingsfilosofie

De gemeente kan hier een uitvoerende rol pakken, door zelf de gronden te vinden en verbindingen aan te leggen.

5.8 Veren

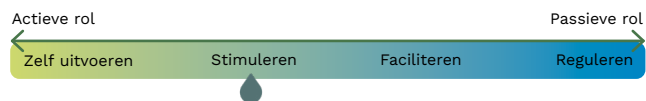
De veren zijn van groot belang voor de leefbaarheid en bereikbaarheid in deze regio. Dat geldt voor de Maasveren en ook voor het veer Wamel-Tiel. In het verleden waren de veerdiensten van verschillende stichtingen en organisaties. Ook waren ze afhankelijk van vrijwilligers.

Vanuit deze trends wil het college inzetten op het volgende beleid voor de veren:

De gemeente zet zich in voor de instandhouding van de veren en goede communicatie over de veerdiensten. Voor de maasveren maakt de gemeente afspraken met de gemeenten Oss en Maasdriel en levert een financiële bijdrage. Daarnaast maakt de gemeente afspraken met de veerdiensten over communicatie om deze voor de gebruikers helderder en toegankelijker te maken, bijvoorbeeld over de beschikbare vaartijden.

Sturingsfilosofie

Door afspraken te maken met organisaties stimuleert de gemeente het instandhouden van de veerdiensten.

6. Maatregelen

6.1 Samenwerking met andere partijen en financiën

De gemeente is trekker van een groot aantal van de hieronder voorgestelde maatregelen en heeft middelen, inzet en financiering beschikbaar gesteld. Ook is er een aantal projecten die de gemeente niet alleen kan financieren en waarvoor aanspraak wordt gedaan op subsidies van de provincie.

6.2 Andere maatregelen dan publiekrechtelijke besluiten

Verplaatsen intensieve bedrijven | Op het moment dat er een intensief landbouwbedrijf in de kom stopt, is er plek voor een bedrijf op de oeverwal om te verplaatsen. De gemeente zal dan een actieve rol innemen en in gesprek gaan met de intensieve bedrijven op de oeverwal en in de overgangszone om te onderzoeken hoe ze te laten verplaatsen. Wanneer er een bedrijfscontactfunctionaris voor agrariërs komt, zie paragraaf 6.7, dan zou deze ook dit project kunnen uitvoeren.

Indicatie uitvoeringstermijn

Afhankelijk van wanneer er een intensief bedrijf stopt in het komgebied.

Recreatieve poorten | De gemeente gaat onderzoeken in samenwerking met bewoners, agrariërs en lokale organisaties in het zoekgebied welke mogelijkheden en kansen benut kunnen worden voor de ontwikkeling van de recreatieve poorten. Zo kan er ook beter worden ingezet op het laten meeprofiteren van lokale inwoners van de recreatieve voorzieningen.

Indicatie uitvoeringstermijn

Het project start op korte termijn.

Onderzoek ruimtelijke kwaliteit | Het beschrijven en vastleggen van essentiële kwaliteiten en waarden in het buitengebied is al gedaan in het inventarisatiedocument van het kwaliteitsplan in 2019. Nu de Omgevingsvisie van West Maas en Waal gereed is, kan de gemeente dit verder uitwerken om de kenmerken en unieke kwaliteiten van het buitengebied die bepalend zijn voor de identiteit van de gemeente vast te leggen. Vervolgens kunnen beleid, beleidsregels en maatregelen voor versterking en ontwikkeling worden ontwikkeld.

Indicatie uitvoeringstermijn

Het project start bij voorkeur op korte termijn, om op korte termijn ook richting te kunnen geven aan het Plussenbeleid.

Overzicht met maatregelen

Maatregel	Trekker	Benodigde stakeholders	Financiering	Termijn uitvoering
Verplaatsen intensieve bedrijven	Gemeente West Maas en Waal	Agrariërs	Nog geen financiering beschikbaar. Er liggen kansen in het VAB-beleid en het plussenbeleid.	Wanneer een locatie in het komgebied vrij komt.
Recreatieve poorten	Gemeente West Maas en Waal	Inwoners, agrariërs, (lokale) ondernemers	Onderdeel van onderzoek i.r.t. visie (vrijtijds) economie,	Aanpassing op korte termijn, na vaststelling
Ruimtelijke kwaliteit	Gemeente West Maas en Waal	Bewoners, agrariërs, Gelder Genootschap, provincie Gelderland, RCE	Financiering beschikbaar mits spreiding over meerdere jaren.	Start project op korte termijn
Ecologisch bermbeheer	Gemeente West Maas en Waal	Biodiversiteitswerkgroep, agrariërs, ZLTO	Financiering vindt plaats vanuit het reguliere budget voor het bermbeheer	Uitvoering op korte termijn
Groenblauwe noord-zuid verbinding	Gemeente West Maas en Waal	Agrariërs, provincie Gelderland, waterschap Rivierenland	Nog geen financiering beschikbaar. Hiervoor zoeken we koppeling met het biodiversiteitsplan, het plussenbeleid en subsidies voor groenblauwe dooradering van de provincie	Start project op korte termijn mits de subsidie van de provincie wordt toegekend
Klimaatbuffers	Gemeente West Maas en Waal samen met Waterschap Rivierenland	Agrariërs, provincie Gelderland, waterschap Rivierenland, belangenorganisaties agrariërs en natuur (ZLTO, etc.)	Regionaal is er een onderzoeksbudget beschikbaar en gedeeltelijke financiering voor de uitvoering, lokaal is er een uitvoeringsbudget aangevuld met subsidies en co-financiering	Uitvoering op korte termijn
Veerdiensten	Gemeente West Maas en Waal	Gemeente Oss, gemeente Maasdriel, provincie Gelderland	Financiering beschikbaar	In uitvoering
Monitoren verkeersstromen	Gemeente West Maas en Waal	n.v.t.	Er is 1 verkeerskundige bij de gemeente West Maas en Waal, om dit project uit te voeren is meer capaciteit nodig, hier is nog geen financiering voor beschikbaar	Start project op middellange of lange termijn, afhankelijk van capaciteit binnen de gemeente
Goed contact agrariërs en inwoners	Stichting Boert Bewust	Gemeente West Maas en Waal, agrariërs	Stichting Boert Bewust is al actief in de gemeente, er is nog geen financiering beschikbaar vanuit de gemeente	In uitvoering
Communicatieplan leegstaande agrarische bedrijfsbebouwing	Gemeente West Maas en Waal	ZLTO, agrariërs, stakeholders binnen en buiten de gemeente die zich inzetten voor een veilig buitengebied	Er is nog geen financiering beschikbaar	Uitvoering op korte termijn, na vaststelling beleid
Bedrijfscontact-functionaris landbouw	Gemeente West Maas en Waal	Provincie Gelderland	Er is nog geen financiering beschikbaar voor een bedrijfscontactfunctionaris specifiek voor agrariërs	Onderzoek op korte termijn, uitvoering afhankelijk van resultaten van dit onderzoek en financieringsmogelijkheden

6.3 Feitelijke handelingen

Ecologisch bermbeheer | De gemeente gaat ecologisch bermbeheer toepassen. De volgende onderdelen worden uitgewerkt om het ecologische bermbeheer invulling te geven:

- Het opstellen van een nieuw bermbeheerplan, waarin het aantal bermen dat ecologisch wordt beheerd wordt vergroot en waarin wordt beschreven hoe het maaibeheer wordt uitgevoerd (maaifrequentie, maaiperiodes, gefaseerd maaien, te gebruiken maaimaterieel);
- Op basis van het verschil in kosten tussen regulier beheer en ecologisch beheer met de maaizuiger met ecokop bepalen welke bermen ecologisch kunnen worden beheerd;
- Het opnemen van de nieuwe beheereisen uit het bermbeheerplan in de aanbestedingsdocumenten en contracten (gefaseerd werken, gebruik materieel en certificaat uitvoerders, of kortgezegd: werken volgens Kleurkeur).

Indicatie uitvoeringstermijn

Het project wordt uitgevoerd zodra dat planningstechnisch mogelijk is. De praktische uitvoering van het nieuwe maaibeheer vindt plaats op het moment dat de nieuwe beheercontracten zijn afgesloten.

Groenblauwe noord-zuid verbinding | Door middel van een pilot kan een specifieke noord-zuidverbinding worden uitgewerkt. In overleg met agrariërs en andere betrokken partners onderzoekt de gemeente waar een groenblauwe noord-zuidverbinding concreet kan worden. Hierbij kijkt de gemeente naar kansen op eigen grondgebied en zoekt daarbij vrijwillige deelname van agrariërs. Zij worden gestimuleerd via het plussenbeleid en subsidies. Hierbij zet de gemeente in op samenwerking met het gebied en betrokken partners vanaf de start. Een mogelijke locatie voor de pilot kan de Hommelstraat bij Wamel zijn. Hier kan klein worden begonnen, zodat er een voorbeeld ontstaat waarmee draagvlak gecreëerd kan worden voor grotere projecten. Een alternatief is de Nieuwstraat-Lindelaan. Het is aan het project om hier een afgewogen keuze in te maken.

Indicatie uitvoeringstermijn

Bij voorkeur start het project, met allereerst de pilot, op korte termijn. Dit is afhankelijk van de financiering, zoals het toekennen van de subsidie van de provincie.

Klimaatbuffers | Naast hele natte perioden komen steeds vaker hele droge perioden voor. Ons gebied is zeer kwetsbaar voor deze perioden. Via primaire watergangen wordt het water aangevoerd. Omdat onze

gemeente zich aan het eind van de gebruikersketen bevindt, staat de waterzekerheid onder druk. Met name voor het landelijk gebied en de agrarische activiteiten rondom Dreumel en Wamel is wateraanvoer in perioden van droogte penibel. Om die reden hebben wij samen met het waterschap vijf klimaatbuffer gerealiseerd, samen ongeveer 5 ha groot. In deze buffers slaan we water op die in tijden van droogte aan het systeem worden losgelaten. Samen met het waterschap onderzoeken we in deze planperiode de mogelijkheid om nog meer klimaatbuffers te realiseren.

Indicatie uitvoeringstermijn

Uitvoering op korte termijn.

Financiering veerdiensten | Door afspraken te maken tussen de provincie, gemeente en de organisaties kunnen veerdiensten beter worden ondersteunt. De gemeente maakt afspraken met de gemeente Oss, Maasdriel, Tiel en de provincie Gelderland over de financiering en communicatie van de veerdiensten. Daarbij maken ze afspraken over hoe er helder gecommuniceerd kan worden naar gebruikers, bijvoorbeeld over de beschikbare vaartijden.

Indicatie uitvoeringstermijn

6.4 Beschikbaar stellen van financiële middelen

Er zijn afspraken gemaakt met Maasdriel en Oss om komende tijd de veren tussen deze gemeenten financieel te ondersteunen.

Goed contact agrariërs en inwoners | De gemeente ondersteunt lokale organisaties zoals Boerenbewust om activiteiten tot stand te brengen, of te faciliteren in de communicatie van activiteiten die door ondernemingen worden georganiseerd. De gemeente onderzoekt of budgetten gereserveerd kunnen worden om acties of activiteiten te subsidiëren.

Indicatie uitvoeringstermijn

Stichting Boert Bewust is al actief in de gemeente.

Er is financiering beschikbaar voor de volgende maatregelen⁴:

- Recreatieve poorten, het project is onderdeel van onderzoek i.r.t. visie (vrijtijds)economie. Van hieruit is financiering beschikbaar.
- Onderzoek ruimtelijke kwaliteit, mits spreiding over meerdere jaren.
- Ecologisch bermbeheer, financiering vindt plaats vanuit het reguliere budget voor het bermbeheer.
- Regionale klimaatbuffers, regionaal is er een onderzoeksbudget beschikbaar en gedeeltelijke financiering voor de uitvoering, lokaal is er een uitvoeringsbudget aangevuld met subsidies en co-financiering.
- Veerdiensten, de gemeente draagt hieraan bij samen met de andere gemeenten. De provincie ondersteunt de gemeente voor 50% bij het dekken van tekorten van de veerdiensten. Deze ondersteuning is echter alleen voor veren met een tekort boven € 50.000.

Voor de volgende maatregelen is vooralsnog geen financiering georganiseerd:

- Verplaatsen intensieve bedrijven
- Goed contact agrariërs en inwoners
- Groenblauwe noord-zuid verbinding, mogelijk kunnen er combinaties worden gezocht met andere programma's (zoals financiering voor klimaatadaptatie vanuit de regio) en het plussenbeleid, maar aanvullende financiering zal nodig zijn voor de uitvoering van het project en zodat er waar nodig ook compensatie geboden kan worden aan ondernemers. Een andere mogelijkheid is om subsidie van de provincie voor groenblauwe dooradering te krijgen. Ondernemers die meedoen kunnen kijken naar budget voor agrarisch natuurbeheer. Vanaf 2026 komen hier nieuwe gelden voor.
- Monitoren verkeersstromen, er is op dit moment 1 verkeerskundige bij de gemeente West Maas en

[4] In het verleden heeft gemeente West Maas en Waal beleid vooral sectoraal vormgegeven. Daardoor verliepen begroting en beschikbaar stellen van financiering ook sectoraal. Dit programma bevat een integrale gebiedsbenadering. Hier hoort een financiering bij, die daarop is afgestemd. De implementatie van de Omgevingswet en de cultuuromslag van sectoraal naar integraal, gebiedsgericht benaderen, vraagt dus om betere afstemming met het financieel beleid. Daarom wordt in dit programma nog gebruik gemaakt van gelden die sectoraal zijn geraamd en beschikbaar gesteld, zoals bijvoorbeeld het reguliere budget voor bermbeheer, dat wordt ingezet voor de maatregelen die in dit programma opgenomen zijn voor ecologisch bermbeheer.

6.5 Bijdragen aan kennisdeling en monitoring

Waal in dienst. Dit is niet voldoende capaciteit om dit project uit te voeren.

- Communicatieplan leegstaande agrarische bedrijfsbebouwing.
- Bedrijfscontactfunctionaris, er is al een bedrijfscontactfunctionaris binnen de gemeente, maar de genoemde werkzaamheden passen niet binnen het huidige takenpakket van de bedrijfscontactfunctionaris en deze heeft niet voldoende tijd voor alle werkzaamheden. Er zijn nog geen budgetten gereserveerd voor een extra bedrijfsfunctionaris.

Monitoren verkeersstromen | De gemeente gaat verkeersstromen monitoren in het buitengebied om zo goede oplossingen voor de knelpunten in verkeersveiligheid te kunnen vinden en overlast te beperken.

Indicatie uitvoeringstermijn

Het project kan starten op middellange of lange termijn, afhankelijk van de capaciteit binnen de gemeente.

Communicatieplan leegstaande agrarische bedrijfsbebouwing | Met de aanpassingen voor het VAB-beleid en het beleid voor de nevenactiviteiten zijn er meer mogelijkheden om leegstaande schuren invulling te geven of te slopen, om leegstand tegen te gaan. Wanneer het nieuwe beleid is vastgesteld informeert de gemeente, eventueel in samenwerking met LTO, de agrariërs over de nieuwe mogelijkheden. Dit kan bijvoorbeeld door een flyer/nieuwsbrief of informatie avond waar de nieuwe mogelijkheden helder worden uitgelegd. Ook kan hierbij aandacht besteed worden aan voorlichting over criminele activiteiten. Wat doe je als er iemand voor je deur staat die iets schimmigs wil doen? Hoe ga je daarmee om? Een laatste manier is om bijvoorbeeld ook eigenaren van

leegstaande schuren worden benaderd om samen in gesprek te gaan over de mogelijkheden.

Indicatie uitvoeringstermijn

Bij voorkeur worden er op de korte termijn budgetten gereserveerd om het project na vaststelling te kunnen uitvoeren.

Aanstellen bedrijfscontactfunctionaris landbouw |

Een bedrijfscontactfunctionaris (voor de landbouw) kan een centraal aanspreekpunt zijn voor de agrariër bij de gemeente. Deze bedrijfscontactfunctionaris kan meedenken met de agrariër en binnen de gemeentelijke organisatie effectief procedures organiseren. Het doel van een bedrijfscontactfunctionaris is om agrariërs te ondersteunen en helpen bij het procedurele aspect van de bedrijfsvoering. Een bedrijfscontactfunctionaris verkleint de afstand tussen de gemeente en de agrariër, en vervult een expertise gerichte rol bij de gemeente om lopende zaken effectief te navigeren. Er is onderzoek nodig hoe er vorm worden gegeven aan de wens voor een bedrijfscontactfunctionaris. Hierbij kan gekeken worden naar de mogelijkheden binnen de gemeente, maar ook naar de mogelijkheden bij bijvoorbeeld de provincie Gelderland.

7. Beleidsregels

Een beleidsregel is een bij besluit vastgestelde algemene regel van het college van burgemeester en wethouders, die niet bindend is voor iedereen, maar alleen voor het college zelf. Daarbij wordt vastgelegd hoe in de toekomst het college bij een bepaalde bevoegdheid belangen zal afwegen, feiten zal vaststellen of een wettelijk voorschrift zal uitleggen (art. 1:3 lid 4 Awb). Bij een beleidsregel geeft het college dus vooraf aan hoe het zal omgaan met zijn 'beslisruimte'. Dit hoeft dan niet meer bij ieder individueel besluit apart gemotiveerd te worden. Artikel 4:84 Awb bepaalt namelijk dat een bestuursorgaan handelt overeenkomstig de beleidsregel, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen.

De wettelijke eis dat een besluit moet berusten op een deugdelijke motivering (artikel 3:46 Awb) mag dan zo ingevuld worden dat verwezen wordt naar de beleidsregel, omdat die een vaste gedragslijn inhoudt (art. 4:82 Awb). Als een aanvraag past bij het beleid uit dit programma, kan de motivering van het besluit op de aanvraag dus bestaan uit een verwijzing naar het programma. Aan het afwijken van de beleidsregel worden wel motiveringseisen gesteld. Dat kan alleen bij

bijzondere omstandigheden waardoor het vasthouden aan de beleidsregel niet meer bijdraagt aan het doel waarvoor die beleidsregel is gesteld. Het besluit op een aanvraag al dan moeten aangeven wat die bijzondere omstandigheden zijn, wie daarvan de effecten ondervindt en waarom deze niet gewenst zijn gelet op het doel van de beleidsregel.

De juridische betekenis van beleidsregels is dus het vergemakkelijken van de motivering bij besluiten die passen bij het programma en een deugdelijke motiveringsplicht als daarvan wordt afgeweken.

De praktische betekenis hiervan is dat besluiten sneller genomen kunnen worden en er per aanvraag minder onderzoek en beleidsonderbouwing nodig is.

Huisvesting internationale werknemers op eigen terrein voor de ter plaatse uitgeoefende agrarische bedrijfsactiviteit

Agrarische bedrijven mogen seizoensgebonden internationale werknemers werkzaam op het eigen bedrijf huisvesten onder deze voorwaarden:

- De huisvestingsvoorzieningen zijn zodanig in de omgeving ingepast dat de omgeving geen onevenredige hinder ondervindt van de bebouwing en dat de bebouwing geen afbreuk doet aan de landschappelijke kwaliteiten van het gebied.
- De huisvestingsvoorzieningen worden geplaatst binnen het agrarisch bouwvlak.
- Een aanvaardbaar woonmilieu moet gewaarborgd zijn.
- De huisvesting dient buiten de spuitzone (50m afstand vanaf de boomgaard) plaats te vinden. Als dit niet mogelijk is, mag de huisvesting binnen de spuitzone geplaatst worden, mits er niet gespoten wordt op het moment dat er bewoning plaatsvindt. Of wanneer wet- en regelgeving het mogelijk maakt om locatie specifieke maatregelen te treffen.
- Het is niet toegestaan een huisvestingslocatie buitendijks te realiseren;
- Er moet worden voldaan aan de geldende wet- en regelgeving die geldt voor gebouwen voor (tijdelijke) huisvesting.

- De huisvesting is alleen mogelijk als voldaan is aan de geldende randvoorwaarden vanuit natuur, landschap, milieu en agrarische bedrijfsvoering. Omliggende bedrijven mogen niet worden beperkt in hun (agrarische) bedrijfsvoering.

Plussenbeleid

Het agrarisch bouwvlak mag vergroten tot maximaal 2,5 ha onder de volgende voorwaarden:

- Er mag maximaal 70% bebouwd mag worden.
- Zorgvuldige landschappelijke inpassing op basis van een goedgekeurd beplantings-/inrichtingsplan.
- Bij de uitbreidingsrichting wordt rekening gehouden met de afstand tot nabijgelegen bedrijven.
- Functies en waarden in de omgeving mogen niet onevenredig worden geschaad.
- Bij locaties in het Gelders Natuur Netwerk of een Groene Ontwikkelingszones mag er geen significant negatief effect op natuurwaarden plaatsvinden.
- Alle voorzieningen (waaronder landschappelijke inpassing en mestopslag) moeten binnen het bouwvlak worden gerealiseerd.

Eisen bovenwettelijke plusmaatregelen:

- Participatie met de omgeving verplicht.
- Minimum investeringsniveau van €20 per m2 bruto uitbreiding van de bebouwing.

- Het is mogelijk om van de €20 per m2 af te wijken, naar €15 m2, als gebleken is dat de betreffende plusmaatregel(en) en grote ruimtelijke kwaliteitswinst oplevert voor de omgeving.
- De uitvoering van maatregelen wordt juridisch geborgd.
- Recent uitgevoerde bovenwettelijke maatregelen (uit eigen beweging, maximaal twee jaar oud en niet gesubsidieerd) mogen ook meetellen als plus-investering.
- De plusmaatregel moet na aanleg in stand worden gehouden door de ondernemer gedurende de bedrijfsvoering.

VAB-beleid

Alleen van toepassing op vrijkomende en vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing in het buitengebied die met een vergunning is opgericht en minstens vijf jaar rechtmatig is gebruikt (d.w.z. conform de bestemming uit het vigerende omgevingsplan).

Hergebruik voor andere functie:

- Zie bijlage 1 'overzicht van hoofd- en nevenactiviteiten' voor de toegestane functies als nieuw hoofdgebruik.
- Functieverandering van vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen mag niet leiden tot een beperking van de ontwikkelingsmogelijkheden voor

omliggende agrarische bedrijven. De belangen van in de omgeving aanwezige functies en waarden mogen niet onevenredig worden geschaad;

- Bij functieverandering moet de bestaande infrastructuur toereikend zijn voor de nieuwe functie; nieuwe functies mogen geen grote verkeersaantrekkende werking hebben;
- Nieuwe bebouwing wordt alleen toegestaan wanneer deze op een goede landschappelijke en stedenbouwkundige wijze kan worden ingepast in het buitengebied;
- De vestiging van bepaalde typen bedrijvigheid wordt alleen toelaatbaar geacht wanneer het deel van de vrijgekomen agrarische bedrijfsbebouwing dat niet voor de nieuwe functie wordt gebruikt wordt gesloopt. De te behouden oppervlakte bedrijfsgebouwen is afhankelijk van de functie van het bedrijf dat zich er wil vestigen en is te zien in het 'overzicht van hoofd- en nevenactiviteiten' in bijlage 1;
- Bij functieverandering naar huisvesting voor internationale werknemers moet er voldaan worden aan de aanbevelingen in het Actieplan internationale werknemers van West Maas en Waal en van het Aanjaagteam bescherming Arbeidsmigranten, zoals beschreven in de handreiking effectrapportage van het VNG.

- Hergebruik voor wonen kan alleen bij karakteristieke of beeldbepalende bedrijfsbebouwing. Hierbij dient alle vrijgekomen (agrarische) bedrijfsgebouwen zonder karakteristieke of monumentale waarde gesloopt worden.

Sloop en herbouw van compensatiewoningen:

- De initiatiefnemer heeft bij sloop van alle (voormalige) agrarische bedrijfsgebouwen de keuze zijn bestaande woning uit te breiden, een extra woning te bouwen of nieuwe bijbehorende bouwwerken op te richten.
- Bij sloop mag worden gekozen om de (voormalige) bedrijfswoning tot maximaal 1.200 m³ uit te breiden. De toegestane inhoud van de uitbreiding is gerelateerd aan de totale oppervlakte van de gesloopte gebouwen, zoals vermeld in de volgende tabel:

Gesloopte oppervlakte bedrijfsgebouwen in m ²	Extra uitbreiding woning in m ³
0-750 m ²	0,5 m ³ per gesloopte m ²
>750 m ²	0,35 m ³ per gesloopte m ²

- Bij sloop mag worden gekozen voor vervangende herbouw in de vorm van compensatiewoningen:

Gesloopte oppervlakte bedrijfsgebouwen in m ²	Compensatiewoningen
0-1000 m ²	geen woningbouw
1000-2000 m ²	1 vrijstaande woning
2000-3000 m ²	2 vrijstaande woningen
>3000 m ²	3 vrijstaande woningen

De bouw van compensatiewoningen is gekoppeld aan een zonering:

- Compensatiewoningen mogen worden gerealiseerd op de oeverwal en in de overgangszone oeverwal-kom. Er mogen geen compensatiewoningen gerealiseerd worden in het komgebied.

Om bij de bouw van een extra woning voor saldering in aanmerking te komen gelden voor elk van de bij de saldering betrokken percelen de volgende voorwaarden:

- voor elk perceel geldt dat alle vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen moeten worden gesloopt met een minimum van 250 m²;

Om ongewenste situaties, functioneel gezien of vanuit het oogpunt van ruimtelijke kwaliteit, kan van de grenswaarde van 1000 m² worden afgeweken om toch in aanmerking te komen voor de bouw van één

compensatiewoning. Daarvoor in ruil kan de gemeente wel extra maatregelen eisen voor het verwijderen van verharding en/of versterking van natuur en landschap. Voorstellen voor sloop en herbouw moeten aan volgende randvoorwaarden voldoen:

- Goede landschappelijk en stedenbouwkundig inpassing conform de spelregels uit de dorpskwaliteitsplannen en landschapskwaliteitsplan
- De huidige bedrijfswoning met bijbehorende bouwwerken, tuin en erf krijgt een bestemming wonen. De rest van het perceel behoudt de agrarische bestemming, maar dan zonder bouwvlak.

Hoofd- en nevenactiviteiten

Laanbomenteelt en pot- en containerteelt is niet toegestaan. Dit geldt in de kom en op de oeverwal.

Een ondernemer mag naast de agrarische hoofdfunctie één of meerdere nevenactiviteiten oprichten, onder deze voorwaarden:

- De toegelaten nevenactiviteiten vinden plaats naast en ter ondersteuning van de agrarische bedrijfsvoering;
- De functie is toegestaan als nevenactiviteit in het overzicht 'Toegestane hoofd- en nevenactiviteiten

- in het buitengebied’;
- Een totaal maximaal vloeroppervlakte van 350 m² mag worden gebruikt ten behoeve van alle nevenfuncties tezamen, waarbij ook rekening gehouden wordt met de toegestane groottes voor nevenactiviteiten zoals genoemd in het overzicht van ‘Toegestane hoofd- en nevenactiviteiten in het buitengebied’;
 - Er mag geen buitenopslag plaatsvinden ten behoeve van deze nevenfuncties;
 - Er mag geen sprake zijn van een aanzienlijke verkeersaantrekkende werking;
 - Alle parkeervoorzieningen ten behoeve van de nevenfunctie dienen op eigen terrein te worden gerealiseerd.
 - De 80-10-10 regel is van toepassing bij de huisvesting van IW’ers die niet werkzaam zijn op het eigen bedrijf.

Bijlage 1

Toegestane hoofd- en nevenactiviteiten per zone in het buitengebied

H = als hoofdactiviteit mogelijk, N = als nevenactiviteit mogelijk

Functies Als nevenactiviteit maximale vloeroppervlakte tot 350 m2 en als hoofdactiviteit maximaal tot 500 m2, tenzij bij een specifieke functie anders is vermeld.	Oeverwal	Overgangs- zone oeverwal-kom	Komgebied	Uiterwaard	Recreatieve overgangs- zone	GNN en ecologische verbindings- zone ^[1]
Verblijfsrecreatie						
Kleinschalig kampeerterrein <i>Max. 25 standplaatsen en alleen in het kampeerseizoen (15-3 t/m 31-10), waarbij gebouwde voorzieningen zoals sanitair en recreatieruimte/kantine op het bouwvlak moeten staan, kampeerplaatsen op of in aansluiting op het bouwvlak en het geheel landschappelijk zorgvuldig ingepast dient te zijn.</i>	H/N	H/N	N	-	H/N	N ¹
Verenigings- /groepskamperen	N	N	-	-	H/N	-
Kleinschalige verblijfsrecreatie <i>Recreatieappartementen en recreatiewoningen alleen mogelijk in bestaande bebouwing. Als nevenactiviteit max. 5 overnachtingsplaatsen.</i>	H/N	H/N	N	N ¹	H/N	N ¹
Bed & breakfast <i>Max. 10 overnachtingsplaatsen</i>	H/N	H/N	N	N ¹	H/N	N ¹
Extensieve verblijfsaccommodatie, zoals groepsaccommodaties en kampeerboerderijen <i>Max. 30 overnachtingsplaatsen</i>	H/N	H/N	N	-	H/N	-
Dagrecreatie						
Kleinschalige horeca gericht op het verstrekken van maaltijden en dranken voor gebruik ter plaatse (bijv. een thee en koffieschenkerij, theetuin, ijs en snackverkooppunt) <i>Als nevenactiviteit max. 50 m², als hoofdactiviteit max. 250 m².</i>	H/N	H/N	N	N	H/N	N
Bezoekerscentrum	H/N	H/N	H/N	-	H/N	-
Verhuur van paarden, fietsen, kano's enz. ten behoeve van dagrecreatie	H/N	H/N	N	-	H/N	-
Agrarisch verwante bedrijven²						
Loonbedrijven	H/N	H/N	H/N	N	H/N	H/N
Opslag agrarische producten (bv. veevoer)	H/N	H/N	H/N	N	H/N	H/N

Functies Als nevenactiviteit maximale vloeroppervlakte tot 350 m2 en als hoofdactiviteit maximaal tot 500 m2, tenzij bij een specifieke functie anders is vermeld.	Oeverwal	Overgangs- zone oeverwal-kom	Komgebied	Uiterwaard	Recreatieve overgangs- zone	GNN en ecologische verbindings- zone ^[1]
Overige aan het buitengebied gebonden bedrijven						
Laanbomenteelt en pot- en containerteelt	-	-	-	-	-	-
Hoveniersbedrijven en landschapsbeheer	H/N	H/N	H/N	-	H/N	H/N
Verwerking agrarische producten (bv. ijsmakerij, kaasmakerij)	H/N	H/N	H/N	-	H/N	H/N
Detailhandel in eigen vervaardigde producten en streekgeproduceerde producten (bv. boerderijwinkel) <i>Max. 80 m2.</i>	N	N	N	N	H/N	N
Activiteiten met dieren (bv. manege, dierenasiel/-pension) ²	H/N	H/N	H/N	-	H/N	H/N
Zorgbedrijven en dagopvang (bv. agrarisch kinderdagverblijf, zorgboerderij) <i>Als nevenactiviteit geen overnachtingsplaatsen.</i>	H/N	H/N	N	-	H/N	N
Opslag ³	H/N	H/N	H/N	-	H/N	H/N
Huisvesting internationale werknemers (IW'ers) niet werkzaam op eigen bedrijf <i>Als nevenactiviteit huisvesting tot max. 50 IW'ers, inclusief werknemers werkzaam voor eigen bedrijf. Als hoofdactiviteit alleen mogelijk in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing onder de regels van het VAB-beleid, tot max. 100 IW'ers en met toepassing van de 80-10-10 regel.⁴</i>	H/N	H/N	N	-	H/N	N

[1] Mits is aangetoond dat de nevenfunctie de ecologische kernkwaliteiten en omgevingscondities van de natuur niet aantast.

[2] Deze activiteit is niet aan een maximum vloeroppervlakte gebonden.

[3] Stalling van caravans als nevenactiviteit is niet aan een maximum vloeroppervlakte gebonden.

[4] Huisvesting van IW's is als hoofdactiviteit niet aan een maximum vloeroppervlakte gebonden.

Bijlage 2

Begrippenlijst

Agrarisch bedrijf | Dit begrip ziet op alle bedrijven die zien op het houden van dieren en het telen van gewassen. Agrarische bedrijven worden onderverdeeld in grondgebonden agrarische bedrijven en nietgrondgebonden agrarische bedrijven.^[1]

Grondgebonden agrarisch bedrijf | Een grondgebonden agrarisch bedrijf is een agrarisch bedrijf dat functioneel van - hoofdzakelijk zelfstandig in eigendom zijnde, gehuurde of gepachte - grond, als productiefactor afhankelijk is voor het houden van dieren, de teelt van (voeder)gewassen of de weidegang van vee, zoals een veehouderij, niet zijnde een intensieve veehouderij, akkerbouw- of tuinbouwbedrijf.^[1]

Niet-grondgebonden agrarisch bedrijf | Wanneer een agrarisch bedrijf niet afhankelijk is van de grond als productiefactor geldt het bedrijf als niet-grondgebonden. Voor zover het een veehouderij betreft: een intensieve veehouderij; Voor zover het een agrarisch bedrijf, niet zijnde een veehouderij betreft: een agrarisch bedrijf dat functioneel niet of nagenoeg niet afhankelijk is van grond als productiefactor, maar waarvan de productie geheel of nagenoeg geheel plaatsvindt in gebouwen, zoals een champignonkwekerij of pot- en containerteelt.

Intensieve veehouderij | In verband met de onduidelijkheid die ontstaat bij de beoordeling of een specifieke veehouderij als grondgebonden of niet-grondgebonden moet worden beschouwd, is ervoor gekozen om voor een limitatief aantal diersoorten aan te geven dat uitsluitend deze bedrijven als intensief moeten worden beschouwd. Dit zijn agrarische bedrijven gericht op het houden van varkens, kippen, vleeskuiken, vleeskalveren, stieren voor roodvleesproductie, geiten, eenden, pelsdieren, konijnen, kalkoenen, of parelhoenders.^[1]

Natuurinclusieve landbouw | Vormen van land- en tuinbouw, die in hun bedrijfsvoering de natuur bovengemiddeld benutten, sparen en ervoor zorgen. Deze natuurlijke principes zijn onderdeel van het verdienmodel.^[2]

Biologisch bedrijf | 'Biologisch' is een wettelijk erkend Europees keurmerk, waar een agrarisch bedrijf voor moet worden gecertificeerd.^[3] Tijdens een omschakelingsperiode kan men al wel biologisch boeren, maar pas na goedkeuring krijgt het bedrijf een bio-certificaat, waarbij producten vanaf dan ook het keurmerk mogen dragen. Bij biologische landbouw staat het natuurlijke ecosysteem centraal, waarbij

er dus geen kunstmest en synthetisch-chemische gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, dit is beter voor de biodiversiteit, bodem- en waterkwaliteit en dierenwelzijn. Skal-Biocontrole regelt de controle en certificering, en geeft ook richtlijnen waar een biologisch bedrijf aan moet voldoen en hoe deze kan omschakelen.

Kringlooplandbouw | Vorm van duurzame landbouw, waarbij de kringloop van toelevering van grondstoffen en mineralen en afzet van hoofd- en bijproducten zoveel mogelijk binnen Noord West Europa (ca. 600 km) wordt gesloten. Daarbij geldt: de kringloop zo klein als mogelijk (vooral grondstoffen en mineralen), en zo groot als nodig (import en afzet van de producten).^[2]

Maatregel | een actie, regeling, schikking, besluit, voorziening, bepaling of stap genomen om een probleem op te lossen, een situatie te verbeteren of een bepaald doel te bereiken.

Beleidsregel | een bij besluit vastgestelde algemene regel van het college van burgemeester en wethouders, die aangeeft hoe het college bij een bepaalde bevoegdheid belangen zal afwegen, feiten zal vaststellen of een wettelijk voorschrift zal uitleggen.

Bronnen

1. Bestemmingsplan thematische herziening agrarische bedrijven, gemeente West Maas en Waal, 2020.
2. Kadernota Agrifood, provincie Gelderland, 2024.
3. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2024

Bijlage 3

Participatie

Voor de ontwikkeling van dit programma zijn diverse stakeholders betrokken, verdeeld over twee groepen, namelijk de projectgroep en de gebiedsdenkers. De presentaties en verslagen van de participatiemomenten zijn te vinden op <https://www.westmaasenwaal.nl/VitaalPlatteland>.

Projectgroep

We hebben drie keer een werksessie georganiseerd met de projectgroep. In de projectgroep zaten beleidsmedewerkers en belangenvertegenwoordigers van de volgende organisaties:

- Gemeente West Maas en Waal
- Provincie Gelderland
- Waterschap Rivierenland
- Gelders Genootschap
- ZLTO

Niet iedereen kon bij de werksessies met de projectgroep aanwezig zijn, daarom is nog apart contact geweest met:

- Waterschap Rivierenland
- Provincie Gelderland
- Ministerie LNV
- Collectief Rivierenland

Werksessie 1 | Deze werksessie had als doel om op te halen waar het Programma Vitaal Platteland op in moet spelen. We wilden een overzicht krijgen van de gewenste ontwikkelingen binnen de gemeente en vraagstukken voor het vervolg. Dit deden we door de ambities uit de omgevingsvisie voor te leggen aan de groep en te inventariseren hoe hier al aan

gewerkt wordt en wat nog nodig is om deze ambitie te realiseren. Ook gaven we de deelnemers de ruimte om met aanvullende ambities te komen. Het resultaat was een overzicht van ambities en een overzicht van bestaand beleid en projecten die hier aan bijdragen.

Werksessie 2 | In de tweede werksessie legden we mogelijk maatregelen om de ambities te behalen voor aan de groep. We gingen in gesprek over stellingen, welke maatregelen de voorkeur hebben, welke niet, en hoe het nog beter kan. Het resultaat van deze sessie was een set van voorkeursmaatregelen die we aan de gebiedsdenkers hebben voorgelegd.

Werksessie 3 | In de laatste werksessie met de projectgroep presenteerden we het concept programma. Hierbij lichtten we gekozen keuzes en uitwerkingen toe. De deelnemers konden hierop reageren en aanscherpingen voorstellen. De belangrijkste resultaten waren aanscherpingen op de beleidsregels.

Gebiedsdenkers

We hebben ‘op de koffie gesprekken’ gehad en een werksessie georganiseerd met de gebiedsdenkers. In de groep gebiedsdenkers zaten agrariërs uit het gebied. Deze groep is tot stand gekomen doordat we in het begin van het project een oproep hebben gedaan onder agrariërs om mee te denken. Alle agrariërs die hierop hebben gereageerd zijn uitgenodigd. In deze groep zaten agrariërs met verschillende typen bedrijven:

- Rundveehouderij (melk, fok, biologisch en gangbaar)
- Varkenshouderij (intensief)
- Pluimveehouderij (intensief en biologisch)
- Fruitteeltbedrijf (appel, peer, kers, biologisch en gangbaar)
- Akkerbouw
- Zorgboerderij

En verschillende typen nevenactiviteiten:

- Huisvesting internationale werknemers en recreanten
- Kinderopvang
- Winkel
- Kookworkshop

Op de koffie gesprekken | We zijn bij alle deelnemers van de gebiedsdenkers op de koffie geweest om in gesprek te gaan over vraagstukken voor de toekomst van het bedrijf en om hun ervaringen en ideeën op te halen over thema's als nevenactiviteiten, VAB-beleid, kringlooplandbouw, biodiversiteit, duurzaamheid, landschap, klimaatadaptatie en leefbaarheid van het buitengebied. Deze gesprekken gaven veel inzicht en leverde veel mogelijke maatregelen op voor het programma Vitaal Platteland.

Werksessie | In een werksessie kwamen de agrariërs naar het gemeentehuis om mee te denken over mogelijke maatregelen. Hierbij legden we ze verschillende stellingen en mogelijke maatregelen voor. Zij konden hierbij hun voorkeuren aangeven en aanscherpingen doen. Het resultaat hiervan was een set van voorkeursmaatregelen die de basis zijn geworden voor dit programma.

Tijdens het maken van het programma zijn verschillende participatiemomenten geweest.

Resultaten

Beleid Internationale werknemers

- Units voor internationale werknemers mogen alleen tijdelijk op het erf staan omdat ze voor seizoenswerkers zijn, maar het is onwerkbaar om de units op het erf te zetten, na het plukseizoen weer weg te halen en het volgende jaar weer terug te zetten.
- Bij de vergunningaanvraag voor het ombouwen van een schuur naar huisvesting worden veel documenten en onderzoek gevraagd, zoals een asbestrapport (terwijl de schuur recentelijk gebouwd was), een bodemonderzoek en een parkeerplan. Dit is teveel rompslomp voor het ombouwen van bestaande bebouwing en kost veel extra geld.
- Er zijn tegenstrijdige regels, zo moeten de arbeiders op het erf wonen, wat binnen de spuitcirkel ligt, maar mogen de arbeiders niet in de spuitcirkel wonen.
- Andere kritiek ging over de regel voor oppervlakte beperking van 25% van de bestaande bedrijfsgebouwen. Deze regel zorgt voor een verschil in mogelijkheden voor verschillende typen agrarische bedrijven, omdat ze andere volumes bedrijfsbebouwing in gebruik hebben. Veehouders met grote stallen hebben op deze manier bijvoorbeeld meer mogelijkheden voor nevenactiviteiten dan fruitbedrijven met kleine opslagschuren. Doordat de meeste fruitbedrijven op de oeverwal zitten en de veehouderijen in de kom, zijn grotere nevenactiviteiten met name mogelijk in de kom en kleinere nevenactiviteiten op de oeverwal. Dit knelt met de ambitie om de oeverwal als gevarieerd mozaïek van functies te ontwikkelen. De grootte van de nevenactiviteit zou beter gekoppeld kunnen worden aan het type nevenactiviteit en de locatie dan aan de bestaande bebouwing van de hoofdactiviteit.

Beleid nevenactiviteiten

- Sommige agrariërs gaven aan dat er nevenactiviteiten zijn die botsen met het agrarische hoofdgebruik van omliggende bedrijven of dat ze bang zijn dat dit in de toekomst gaat botsen, bijvoorbeeld met de spuitzones of door een toename van verkeersstromen op smalle landbouwwegen.

VAB-beleid

Agrariërs, belangenorganisaties en gebruikers van het VAB geven de volgende aandachtspunten mee:

- Voorkom dat de nieuwe (woon)functie botst met omliggende agrarische bedrijvigheid.
- Zorg voor duidelijkheid, zodat een initiatiefnemer weet welke stappen er doorlopen moeten worden,

inzicht heeft waar wel gebouwd kan worden en waar niet en op voorhand weet welke onderzoeken allemaal nodig zijn in het proces.

- Er is in sommige gevallen behoefte aan maatwerk, om zo toch tot sloop te komen en te bouwen passend bij de behoefte.
- De kosten voor sloop wegen in sommige gevallen niet op tegen het financieel rendement van één nieuw te realiseren woning.

Genoemde redenen om niet door te zetten met het transformeren van vrijkomende agrarische bebouwing zijn:

- Geldgebrek voor voorinvesteringen;
- Gebrek aan benodigde kennis en ervaring;
- Te spannend om de stap te zetten (risico op investering zonder resultaat);
- Geen medewerking vanuit de gemeente.

Plussenbeleid

Uit gesprekken met agrariërs en experts van provincie en LTO blijkt ook de behoefte om te kunnen groeien. De behoefte voor meer ruimte komt voort uit aangescherpte regels voor de dieren of uit persoonlijk ambities op het gebied van duurzaamheid, kringlooplandbouw, diervriendelijkheid of veiligheid. Hierbij geven een aantal agrariërs aan dat het vaak

niet om een toename van de hoeveelheid dieren gaat, maar om meer ruimte voor een gelijke hoeveelheid dieren. Bijvoorbeeld grotere stallen waar de dieren meer ruimte in krijgen (diervriendelijkheid), meer ruimte tussen de stallen (brandveiligheid), ruimte voor vergisters (duurzaamheid) en opslagruimte voor eigen voer (kringlooplandbouw). Het alternatief, ruimte creëren door minder dieren te houden, is financieel lastig. Ook is tijdens de gesprekken aandacht besteed aan welke accenten de gemeente kan leggen. Hierbij ging de voorkeur van zowel de beleidsambtenaren als agrarische stakeholders uit naar investeringen in ruimtelijke kwaliteit. Het argument hierbij was dat er veel regels zijn voor milieu en dierenwelzijn en dat er op het gebied van ruimtelijke kwaliteit nog veel gewonnen kan worden. Als laatste gaven stakeholders de kanttekening dat in sommige gevallen al uitgevoerde initiatieven ook nog ingediend moeten kunnen worden als plus-investering. In sommige gevallen heeft een ondernemer uit eigen beweging een investering gedaan, die zouden dan meegenomen mogen worden.

Bedrijfscontactfunctionaris

- Vanuit de gesprekken die gevoerd zijn in het proces zijn signalen afgegeven dat er een afstand bestaat tussen de agrariër en de gemeente. De papieren tijger van de gemeente is vaak te ingewikkeld, tijds- en energierovend. Agrariërs zien de administratieve taken steeds groter worden in verhouding tot de gewone operationele taken van het bedrijf. Eenvoudige zaken zouden makkelijker

- te organiseren moeten zijn en voor ingewikkelde zaken zou ondersteuning van de gemeente welkom zijn, zoals bedrijfsovername door volgende generatie.
- De gemeente geeft aan know-how te missen over de agrarische sector. Om de afstand tussen de agrariër en de gemeente te verkleinen en regelzaken te vereenvoudigen zou een bedrijfscontactfunctionaris behulpzaam zijn. Agrariërs hebben aangegeven graag gebruik te willen maken van een bedrijfscontactfunctionaris.

Communicatieplan agrariërs en inwoners

Tijdens de gesprekken met de agrariërs werd benoemd dat het contact tussen de agrariër en de burger versterkt kan worden. Agrariërs geven aan dat ze een groeiende negatieve maatschappelijke positie ervaren, mede omdat er veel negatieve aandacht in de media is. De maatschappelijke wensen veranderen sneller dan dat de agrarische ondernemer kan bijbenen. De agrariërs doen hun best, maar ontvangen soms veel commentaar vanuit de omgeving. Goed contact tussen de burger en de agrariër mist.

Land-id

Kantoorgebouw De Enk

Tivolilaan 205

6824 BV Arnhem

www.land-id.nl